

1e tussentijdse rapportage
Noardeast-Fryslân
2019

GEMEENTE
NOARD
EAST FRYSLÂN

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding.....	5
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	6
Programma 2: Mienskip.....	15
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	23
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	33
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	40
Programma 6: Iepenbiere Romte	48
Algemiene dekkingsmiddels	54
Overhead	58
Heffing VPB	59
Onvoorzien	61
Totaaloverzicht financieel effect 1e rapportage 2019.....	62
Effecten voor de meerjarenraming 2020-2022	64
Gevolgen voor de algemene reserve	65

Inleiding

Op basis van de financiële verordening wordt u doormiddel van tussentijdse rapportages tweemaal per jaar ingelicht over de voortgang van de programmadoelen en de financiële stand van zaken. Voor u ligt nu de eerste tussentijdse rapportage over 2019.

Wat staat er in deze rapportage

Per programma volgt een rapportage op de voortgang van de doelen, subdoelen en activiteiten uit de begroting 2019. Naast de doelen wordt er per programma een overzicht van de financiële afwijkingen gegeven.

Rapportage op voortgang doelen

Daarna wordt ingegaan op de voortgang van de bestuurlijke activiteiten en de belangrijke terugkerende activiteiten, beleidswijzigingen en projecten in 2019. Door middel van stoplichten wordt de voortgang aangegeven, de betekenis van de icoontjes staan hieronder toegelicht.

	Groen: Realisatie doelstelling ligt op schema, er is geen toelichting vereist
	Oranje: Realisatie doelstelling loopt vertraging op, maar wordt nog wel gehaald
	Rood: Realisatie van de doelstelling wordt niet gehaald.
	Vinkje: Activiteit is gehaald / gereed

Indien een stoplicht op **oranje** of **rood** staat dan is een toelichting verplicht.

Resultaat 1e rapportage

Het resultaat van de 1^e rapportage 2019 bedraagt € 7.412.000 nadelig voor bestemming. Na bestemming bedraagt het saldo € 6.980.000 nadelig. Dit is als volgt tot stand gekomen:

Bedragen x € 1.000	
<i>Resultaat voor bestemming</i>	-7.412
<i>Mutaties reserves:</i>	
Toevoeging aan Reserve dekking afschrijving	-28
(Negatieve) onttrekking aan Reserve dekking afschrijving	-7
Onttrekking aan Algemene reserve	25
Onttrekking aan Reserve wegen	392
Onttrekking aan Reserve sport	50
<i>Saldo 1^e rapportage na bestemming</i>	-6.980
Saldo Begroting 2019 na 1^e rapportage	-5.952

Het college van burgemeester en wethouders.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Portefeuillehouder(s) : H.H. Apotheker, T. Berends
Programmamanager : H. Verbunt
Programmaregisseur : B.T. Jager

Inleiding:

Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente. Het is dan ook niet vreemd dat in het kader van de ambtelijke en bestuurlijke fusie allerlei documenten zijn en worden ontwikkeld, waarin dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen een prominente plaats inneemt.

Zo wordt bij de inrichting van onze dienstverlening onder andere gekeken naar uitgangspunten uit de Kadernotitie dienstverlening/gebiedsgericht werken 2015, de Besturings- en Organiseringsfilosofie 2017 (BOF) en de Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân 2018. Daarnaast is het nieuwe dienstverleningsconcept een belangrijke bron.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Er wordt de komende raadsperiode ingezet op de hieronder genoemde speerpunten.

Onderwerpen en ambities op het gebied van interne dienstverlening of bedrijfsvoering worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering bij de begroting en derhalve niet in de doelen en activiteiten van dit programma, tenzij bedrijfsvoering dienstbaar is aan het realiseren van een externe (dienstverlenings)doelstelling.

Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.

Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.

Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk.

Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is zoveel mogelijk aangesloten op het bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door de programma's heen) expliciet op activiteitsniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen).

De ontwikkelingen op het gebied van burger- en overheidsparticipatie en nieuwe democratie zijn ook niet aan de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. voorbijgegaan.

De gemeentebesturen hebben de afgelopen jaren ingezet op meer ruimte voor de samenleving als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Daarnaast worden initiatieven vanuit de samenleving zoveel mogelijk ondersteund en gefaciliteerd.

De verwachting is gerechtvaardigd dat raad en college van Noardeast-Fryslân die lijn zullen doortrekken, maar in welke vorm en in welke mate valt bij het schrijven van dit programma nog niet te zeggen.

Bij de inrichting van de bestuurspraktijk en het functioneren van de bestuursorganen van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân – ook en vooral als het gaat om participatie en nieuwe democratie – is er alle ruimte voor die bestuursorganen om daar zelf invulling aan te geven. Daarom is volstaan met het opnemen van alleen een kerndoelstelling en een aantal speerpunten.

Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (en niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:

De gemeente Noardeast-Fryslân is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening, goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

financieel beleid voor de lange termijn.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp Verbeteren van de dienstverlening

Kerdoelen

Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe

Speerpunt:

- optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid

Speerpunten:

- persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- hoge klanttevredenheid;
- optimaliseren loketfunctie.

Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen

Speerpunten:

- klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- deregulering.

Onderwerp Veilige woon- en leefomgeving

Kerdoel

De inwoners ervaren een veilige leefomgeving, zowel thuis als in de openbare ruimte

Speerpunten:

- ondermijning;
- high Impact Crimes (overvallen, straatroven, geweldsdelicten en woninginbraken)
- jeugd en veiligheid (jeugdgroepen en middelengebruik);
- sociale veiligheid (waaronder personen met verward gedrag en overlast door burens);
- evenementenveiligheid;
- wijkgerichte politiezorg.

Onderwerp Krachtig en eigentijds bestuur

Kerdoel

De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie

Speerpunten:

- het bestuur is herkenbaar en toegankelijk, blijft dichtbij de inwoners en zorgt zo voor verbinding met de gemeente Noardeast-Fryslân;
- de inwoners en samenleving staan centraal (van buiten naar binnen werken);
- het bestuur biedt ruimte voor initiatieven en invloed vanuit de samenleving.

Onderwerp Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Kerdoel

Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
101.1	Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe			
	In 2019 is de informatie over alle producten en diensten digitaal raadpleegbaar.	In 2019 wordt een nieuwe website ingericht voor de gemeente Noardeast-Fryslân met o.a. informatievoorziening over alle producten en diensten.		De nieuwe website is technisch ontwikkeld, ingericht en live gegaan. Het is een toptaken website, zodat alle belangrijke producten en diensten worden gepresenteerd.
	Vanaf 2020 is statusinformatie over de voortgang van aanvragen raadpleegbaar via 'mijn overheid'.	Vanaf 2020 gebruiken we 'mijn overheid' om poststukken digitaal te verzenden, om statusinformatie over aanvragen te delen met aanvragers en onderzoeken we de mogelijkheid om steeds meer gemeentelijke diensten via 'mijn overheid' aan te bieden.		Deze ontwikkeling wordt vanaf 2020 geïmplementeerd.
	In 2020 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	In 2018 wordt een taskforce samen-gesteld die een Plan van Aanpak maakt voor de digitalisering, waarbij informatie-management en de ambities voor de dienstverlening worden betrokken.		Door andere prioriteiten is de taskforce nog niet van start gegaan, maar de activiteiten van het dienstverleningsconcept en dit programma worden zoveel mogelijk volgens planning uitgevoerd. Zo zijn er bij de doorontwikkeling van de website nieuwe webformulieren gemaakt waardoor het mogelijk is producten en diensten digitaal aan te vragen. Momenteel zijn er ongeveer 35 digitale formulieren en de verwachting is dat dit er eind 2019 zo'n 50 zijn.
101.2	Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en Klanttevredenheid			
	Vanaf 2019 worden de digitale vaardigheden van onze klanten in samenwerking met onze netwerkpartners verbeterd.	Door inzet van onze medewerkers worden klanten actief geholpen (samen aanvraag doen en het bieden van hulp bij het zoeken van informatie) om gebruik te kunnen maken van onze dienstverlening.		Bij (digitaal) mindere vaardigheden worden klanten inderdaad actief geholpen bij het zoeken naar informatie of het doen van een aanvraag.
	In 2019 heeft de gemeente een nieuwe website o.b.v. toptakenfuncties, duidelijk taalgebruik en eenvoudig in te vullen formulieren.	Jaarlijks monitoren wij het gebruik van onze website en overige diensten en producten om de toegankelijkheid en kwaliteit te verbeteren.		Het gebruik van de website wordt voortdurend gemonitord op kwaliteit, juistheid, taalgebruik en -fouten. Voor het monitoren van overige producten en diensten zal gebruik worden gemaakt van een dashboard dienstverlening en het nieuwe zaak- en klantcontactstelsel.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Jaarlijks monitoren wij de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening.		Voor het monitoren van dienstverlening, klanttevredenheid en – bejegening zal gebruik worden gemaakt van een dashboard dienstverlening.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Wij investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma waarbij wij enerzijds leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant (klantbetrokken benadering) en anderzijds de zelfredzaamheid van de kant bevorderen.		De organisatieontwikkeling op de genoemde punten zal worden opgepakt, waarbij ook andere ontwikkelingen (bijv. de nieuwe Omgevingswet) worden betrokken.
	De loketfunctie wordt zodanig ingericht dat de wachttijden voldoen aan het in 2019 vast te stellen kwaliteitshandvest dienstverlening (inclusief servicenormen).	Klantstromen worden voortdurend gemonitord, onderzocht en voorspeld om daar in de dienstverlening/inrichting loketfunctie rekening mee te kunnen houden.		Voor het monitoren van klantstromen zal gebruik worden gemaakt van het hiervoor genoemde dashboard en het zaak- en klantcontactstelsel. Op basis hiervan kan worden gestuurd bij onze dienstverlening.
		Uitvoering pilot bezorging reisdocumenten.		Deze pilot staat nog op de rol.
101.3	Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen			
	Alle geharmoniseerde werkprocessen ondersteunen een klantgerichte, efficiënte en effectieve dienstverlening.	In 2019 wordt de harmonisatie van werkprocessen afgerond.		Dit project ligt op schema. Na afronding hiervan zal een eventuele verdere harmonisatie en beschrijving van processen in de lijn gebeuren.
		Wij gaan onze werkprocessen analyseren en in 2020 aan de hand van klantreizen onze werkprocessen inrichten. De afhandeling van de werkprocessen vindt digitaal plaats.		Deze activiteit staat voor 2020 op de rol.
	Vanaf 2020 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.	In 2019 worden op basis van het dienstverleningsconcept servicenormen opgesteld. Deze servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.		Het opstellen van de servicenormen en het monitoren daarvan zal dit jaar gaan plaatsvinden.
	In 2020 is de APV in het kader van deregulering en vermindering lastendruk gescreend en opnieuw vastgesteld.	In 2020 wordt een taskforce deregulering ingesteld, die alle regelingen gaat screenen op onnodige regels.		Deze activiteit staat voor 2020 op de rol.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
102	De inwoners ervaren een veilige leefomgeving, zowel thuis als in de openbare ruimte			
	Voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit zoals mensenhandel, arbeidsuitbuiting, witwassen en drugshandel.	Ondermijningsbeeldanalyse wordt in 2019 uitgevoerd en opgeleverd.		Het RIEC-Noord zal deze opdracht dit jaar in samenwerking met de Noordoost Friese gemeenten uitvoeren.
		Bibob-toetsing conform de vastgestelde Bibobbeleidslijn (vergunningen, subsidies). Dit betekent meer inzet op screening aan de voorkant.		De Bibob-toetsing zal steeds meer (aan de voorkant) volgens de eerder door de afzonderlijke gemeenten vastgestelde Bibob-beleidslijn plaatsvinden. Bewustwording en training van medewerkers is in dit kader van groot belang en daarop wordt vanaf dit jaar ook ingezet.
		Bevorderen bestuurlijke en ambtelijke integriteit d.m.v. training, bewustwording, gedragscode, screening etc.		Dit jaar wordt een project op het gebied van bestuurlijke en ambtelijke integriteit uitgevoerd, waarin een fundament wordt gelegd voor de implementatie van integriteit in de organisatie en bij het bestuur. Dit fundament bestaat uit beleid, regels en protocollen en een aanzet voor gedrag en houding (o.b.v. training).
		Consequente toepassing 'Handhavings-arrangement art. 13B Opiumwet'.		De sluiting van woningen en lokalen o.b.v. de eind 2018 vastgestelde handhavings-matrix zal consequent plaatsvinden. Cijfers hierover worden jaarlijks bekend gemaakt.
	Verlagen van het aantal High Impact Crimes en de onveiligheidsgevoelens (op basis van de index onveiligheids-gevoelens WSJG).	Buurtpreventieprojecten (o.a. WhatsApp buurtpreventie) worden actief gestimuleerd.		Gemeente en politie stimuleren buurtpreventie spontaan (via gewone en social media) en naar aanleiding van inbraken.
		Voorlichting en preventieacties in samenwerking met politie.		Voorlichting en preventieacties zijn doorlopende activiteiten (flyers, witte voetenacties, donkere dagen offensief e.d.) die mede worden afgestemd op en afhankelijk zijn van cijfers omtrent High Impact Crimes.
		Bevorderen van de meldings- en aangiftebereidheid.		Ook dit betreft een doorlopende activiteit waarbij het accent afwisselend op verschillende delicten ligt (bijvoorbeeld hennep of inbraken).
		Sturing op de lokale politiezorg via het periodieke politieoverleg en de (lokale en districtelijke) driehoek.		In de hier bedoelde overlegsgremia is voortdurend aandacht voor de High Impact Crimes.
	Voorkomen dat inwoners overlast ervaren van jeugdgroepen en	De groepsaanpak wordt doorontwikkeld; conform deze aanpak worden groepen in		Aan deze aanpak wordt in voorkomende gevallen uitvoering gegeven.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	groepsgedrag in de openbare ruimte.	beeld gebracht en wordt op maat een plan van aanpak ontwikkeld en uitgevoerd.		
		Uitvoering Convenant 'Mei fêste hân'.		Hiervoor wordt verwezen naar programma 3 Soarch en Wolwêzen (Uitvoering van het convenant vindt plaats vanuit Meidwaan en Soarch).
		Inzet outreachende jongerenwerker VNN.		In de Perspectiefnota zullen hiervoor nog middelen beschikbaar moeten worden gesteld.
		Meer toezicht vanuit team FTH/boa's.		Hiervoor is extra aandacht en formatie nodig. In het kader van de Perspectiefnota wordt gevraagd om middelen voor BOA's met taakaccent jeugd.
	De aanpak van overlast (in het kader van sociale veiligheid) heeft prioriteit in en op basis van het in 2019 vast te stellen Integraal Veiligheidsplan 2019-2022	Toepassen Wet aanpak woonoverlast.		Dit is een ultimatum remedium en wordt alleen toegepast bij extreme gevallen. Voor de toepassing van deze wet is een beleidsregel in ontwikkeling.
		Bij elke melding van overlast vindt een analyse plaats voor de meest gerichte hulpverlening en aanpak.		'Eenvoudige' overlastmeldingen worden door toezicht en handhaving (T&H) opgepakt. Bij ernstige en/of langdurige overlast, waaraan multi-problematiek ten grondslag ligt, wordt een analyse gemaakt voor een effectieve aanpak door gemeente (Veiligheid, T&H en gebiedsteam) en stakeholders (o.a. politie, woningcorporatie).
	Alle vergunningplichtige evenementen voldoen aan de veiligheidsvoorschriften van de gemeente en de hulpdiensten o.a. ter voorkoming van dodelijke ongevallen, dan wel zwaar letsel bij evenementen.	Afhankelijk van de risico-inventarisatie organiseren wij voor een evenement een startbijeenkomst.		Bij grote(re) evenementen met hogere risico's wordt een startbijeenkomst of vooroverleg georganiseerd.
		Een evenement met hogere risico's wordt altijd geëvalueerd.		Op basis van de ervaringen en het verslag van T&H wordt een dergelijk evenement met organisatoren geëvalueerd.
		Er is structureel toezicht en handhaving op evenementen.		Er is structureel toezicht en handhaving op grote(re) evenementen met hogere risico's. Bij kleine(re) evenementen vindt alleen toezicht plaats op basis van meldingen of klachten.
		Meer toezicht in het kader van DHW en strafrechtelijke optreden bij overtreding.		Er is structureel toezicht in het kader van de Drank- en Horecawet, waarbij het in 2018 vastgestelde Sanctiebeleid Drank- en Horeca (met bijbehorende sanctietabel) wordt gehanteerd. Frequentie van toezicht wordt mede afhankelijk van het in 2019 vast

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
				te stellen VTH-beleidsplan.
		Vergunningverlening optochten overeenkomstig plan van aanpak optochten praalwagens; handhaving op de voorschriften door team FTH i.s.m. de politie.		Voor optochten met praalwagens bestaan vaste vereisten voor aanvragen en een vast pakket aan voorschriften voor de vergunning. Per optocht vindt dit jaar vooroverleg plaats met organisatoren over o.a. afmetingen, alcoholgebruik e.d. Er wordt toezicht uitgeoefend en bevindingen worden zo nodig met organisatoren gedeeld en kunnen consequenties hebben.
	De gemeente maakt zich sterk voor een uitbreiding van de formatie voor geografisch georiënteerde wijkagenten (meer dan in 2018).	De burgemeester zal in diverse (overleg)gremia (driehoek, RBPO NN) pleiten voor meer geografisch georiënteerde wijkagenten.		Binnen de huidige formatie van wijkagenten in de basiseenheid is een uitbreiding voor Noardeast-Fryslân niet realistisch. Bij meer wijkagenten o.b.v. landelijk beleid zal ervoor worden gepleit deze (ook voor Noardeast-Fryslân) geografisch in te zetten.
	De gemeente streeft in het kader van zichtbaarheid/toegankelijkheid van de politie en werken in de wijk naar het realiseren van minimaal 2 (externe) speerpunten in 2022 uit de Ontwikkelagenda GGP (juli 2018).	Er wordt onderzocht welke speerpunten uit de Ontwikkelagenda GGP (juli 2018) kunnen worden vertaald naar de werkwijze van de Politie Noardeast Fryslân.		Dit onderzoek moet nog plaatsvinden.
		De websites van gemeente en politie worden gescreend op toegankelijkheid voor en duidelijkheid over het doen van aangiften, meldingen en klachten.		Deze screening moet nog plaatsvinden.
103	De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie			
104	Gezond financieel beleid voor de lange termijn			

	Onderwerp beleidsdocumenten
	<i>Dienstverlening</i>
	Kadernotitie dienstverlening / gebiedsgericht werken 2015
	Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
	Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
	Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
	<i>Veilige woon- en leefomgeving</i>
	Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland (Politie)
	Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân
	Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân

Onderwerp beleidsdocumenten
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Handhavingsarrangement en 0-beleid art. 13B Opiumwet
<i>Krachtig en eigentijds bestuur</i>
Herindelingsadvies DFK-gemeenten (2017)
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.
Vereniging van Waddenzeegemeenten	Deze vereniging treedt op als belangenorganisatie voor alle Waddenzeegemeenten.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving
Shared Servicecentrum Leeuwarden	Het SSL garandeert en faciliteert de ICT-voorzieningen en –dienstverlening voor de gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Zij schept zoveel mogelijk de randvoorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een klantgerichte en effectieve dienstverlening.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	742	742	0	742
Lasten	-8.169	-8.187	819	-7.368
Saldo baten en lasten	-7.427	-7.445	819	-6.626
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.127	1.127	25	1.152
Geraamd resultaat	-6.300	-6.318	844	-5.474

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Totaal baten	0	
Lasten		
Raad- en raadscommissies		
Vrijval accountantskosten door besparing. Schaalvergroting van 3 naar 1 gemeente.	32	S
Raad- en raadscommissies		
Instellen onderzoekscommissie Kabel Noord.	-25	I
Bestuursondersteuning raad		
Overbrenging Griffy vanuit de uitvoeringsbegroting direct onder de raad.	-241	S
Burgemeester en wethouders		
De kosten van de secretaris (0,5fte) komen direct ten laste van de post 'Burgemeester en wethouders', abusievelijk waren deze kosten geraamd in de uitvoeringsbegroting.	-74	S
Burgemeester en wethouders		
Vorming van de voorziening voormalig wethouders in verband met de bestuurlijke fusie heeft al plaatsgevonden bij het opstellen van de jaarrekeningen 2018 van de oude gemeenten. Deze geraamde storting in de voorziening kan daarmee vervallen.	1.127	I
Totaal lasten	819	
Toevoegingen aan reserves		
Geen toevoegingen.		
Totaal toevoegingen aan reserves	0	
Onttrekkingen aan reserves		
Onttrekking uit Algemene reserve ter dekking onderzoekscommissie Kabel Noord.	25	I
Totaal Onttrekkingen	25	
Totaal saldo wijzigingen	844	

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Portefeuillehouder(s) : P. de Graaf, J. D. de Vries
Programmaregisseur : M. Jansen
Programmamanager : L. Venekamp

Inleiding:

In Noardeast-Fryslân staan inwoner en samenleving centraal en gaan we uit van de leefwereld van de inwoners in onze samenleving. Dat past bij de veranderende rollen die overheid, inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties innemen. We ontwikkelen ons van een overheid die beslist en stuurt en daar waar nodig mensen en organisaties daarbij betreft, naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën.

De rol van de gemeente is binnen dit programma dan ook vaak die van:

- een netwerkende overheid, die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente is een aantal doelen binnen dit programma opgenomen als procesdoelen: we gaan met initiatiefnemers en partners een (gebiedsgericht) proces in en het resultaat is niet vooraf te bepalen. De doelen zijn daarom vaak minder 'smart' geformuleerd.

Daar waar meetbare smartdoelstellingen zijn geformuleerd zal een nulmeting worden uitgevoerd en worden gegevens van GGD en Waar staat je gemeente gebruikt.

Noardeast-Fryslân kent een rijk verenigingsleven en sterke mienskipssin. Activiteiten op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend aan te jagen en te ondersteunen.

Binnen de gemeente hebben we echter wel te maken met demografische ontwikkelingen: bevolkingsdaling, vergrijzing en ontgroening. Dit heeft gevolgen voor bijvoorbeeld voorzieningen als sportclubs, scholen, zorgvoorzieningen en wonen en daarmee voor de leefbaarheid.

Duidelijk is dat het niet mogelijk is alle voorzieningen of accommodaties in de regio te behouden. Er is discussie nodig over voorzieningsverspreiding, op thematisch of meer integraal niveau. In alle gevallen is afstemming nodig, anders riskeert de gemeente de leefbaarheid en vitaliteit.

Het realiseren van een toekomstige voorzieningsstructuur (voorzieningentransitie) vergt tijd en zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen en sportverenigingen) en de dorpen (inwoners). Het is belangrijk betrokkenen te informeren over bevolkingsontwikkelingen en met elkaar de perspectieven voor de toekomst te bespreken.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp Sociale verbondenheid

Kerdoelen

Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers

Speerpunten:

- aanbod van culturele activiteiten;
- aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

- sportactiviteiten;
- verenigingsleven;
- vrijwillige inzet in dorpen.

Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Speerpunten:

- ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop;
- duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt;
- participatie van burgers;
- samenhang in initiatieven waar mogelijk;
- overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid.

Onderwerp Voorzieningenniveau

Kerdoel

Beter passend voorzieningenniveau

Speerpunten:

- onderwijs;
- culturele voorzieningen (culturele infrastructuur);
- sportvoorzieningen;
- overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's).

Onderwerp Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Kerdoelen

Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst

Speerpunten:

- doelgroep jongeren;
- aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken

Speerpunten:

- doelgroep 0-16 jarigen.

Onderwerp Verbondenheid met het gebied

Kerdoelen

Versterken van de culturele identiteit van het gebied

Speerpunten:

- samenwerkingsverbanden;
- richten op kinderen basisschoolleeftijd—educatie;
- initiatieven aanjagen en faciliteren;
- inwoners zijn trots op de streek/gemeente waar ze wonen.

Kerdoelen

Versterken van de Friese taal(cultuur)

Speerpunten:

- doelgroep kinderen basisschoolleeftijd;
- tweetalige gemeentelijke organisatie;
- zichtbaarheid van het Fries.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
201.1	Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers			
	Het aantal mensen dat in aanraking komt en betrokken is bij culturele activiteiten is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.	Nieuwe initiatieven op cultureel gebied worden gestimuleerd.		Culturele evenementen en activiteiten worden daar waar mogelijk gesubsidieerd.
	Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten al dan niet in verenigingsverband gericht op de levendigheid van de dorpen.	De mogelijkheden om een regionale culturele agenda te ontwikkelen worden onderzocht.		In het kader van de harmonisatie is er voor het aanvragen van een eenmalige subsidie een digitaal formulier ontwikkeld zodat er online subsidie aangevraagd kan worden. Culturele evenementen kunnen geplaatst worden op de agenda van LF2028 (provinciaal) en op de website van Er op uit in Friesland (regionaal). Deze mogelijkheden worden nog verder onder de aandacht gebracht bij de organisaties/verenigingen.
201.2	Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners			
	De burgers hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving.	In 2019 worden dialoogsessies gehouden met besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen over gewenste ondersteuning. Op basis van de resultaten wordt ondersteuning op maat ingericht (bv overleggen, netwerkbijeenkomsten, cursussen).		Er zijn gesprekken gevoerd om de dorpen op maat te ondersteunen.
		In overleg met betrokkenen uit de samenleving wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om gebiedsgericht te werken en te komen tot een gebiedsagenda.		Er is een procesgroep vanuit de raad gevormd die zich gaat richten op dorps- en wijkbudgetten. Dit is één van de korte termijnacties die zijn benoemd in de notitie Gebiedsgericht werken.
		Digitaal en/of analoog wordt gepubliceerd wie het bestuurlijk en ambtelijk aanspreekpunt is voor besturen van streek-, wijk- of dorpsbelangen, verenigingen, instellingen en bedrijven.		De dorpen zijn geïnformeerd wie hun contactwethouder en dorpencoördinator is.
		In het kader van gebiedsgericht werken en het opzetten van een integrale gebiedsagenda worden streken, wijken en dorpen gestimuleerd en gefaciliteerd op drie verschillende niveaus: • belangenbehartiging • burgerinitiatieven • integrale projecten binnen en buiten de streek		In het kader van GGW zijn als eerste stap contactwethouders bepaald en elk dorpen heeft nu een bestuurlijk aanspreekpunt.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		In het kader van de Omgevingswet wordt een proces gestart om te komen tot een gekantelde manier van werken volgens het principe "ja, mits".		Met het oog op de omgevingsvisie (onderdeel van de Omgevingswet) is de dialoofase (Ferbining) gestart: als eerste stap een enquête onder bewoners. Er is een dialoogwagen (Oanheakker) ingericht die gebruikt zal worden om met de inwoners in gesprek te gaan over de leefomgeving.
202	Beter passend voorzieningenniveau			
	Initiatieven vanuit de samenleving worden gestimuleerd en in het kader van een gebiedsgericht proces (zie 2) opgepakt.	Meedenken over het clusteren van voorzieningen		Er zijn verschillende initiatieven vanuit de samenleving waarbij de gemeente meedenkt of die worden gefaciliteerd. Zo heeft ondersteuning van de gemeente het dorp Hallum een realistisch plan opgesteld om op een duurzame manier lokaal voorzieningen te bundelen zodat deze bestaan blijven voor de toekomst. Uitvoering hangt nu af van beschikbaar komen van (gemeentelijke) middelen: het voorstel hiervoor wordt meegenomen in de PPN.
	Er worden gebiedsgerichte processen doorlopen met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een voorzieningenstructuur met maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) die betaalbaar, bereikbaar en van voldoende kwaliteit zijn.	Er wordt in 2019 gestart met een beleidsplan (masterplan) Sport, waarbij het accent in de eerste fase vooral zal liggen op het harmoniseren van beleid en het samen met verenigingen onderzoeken van de wijzen van eigendom, beheer en exploitatie van accommodaties.		Er zijn gesprekken gevoerd met de beheerstichtingen van Ferwerderadiel, die de velden onderhouden. Er is gestart met inventarisatie van de contracten en afspraken met de sportaccommodaties en stichtingen in het kader van harmonisatie. Er zijn themabijeenkomsten gehouden met speeltuinverenigingen, PB's en scholen over de toekomst van de speeltuinvoorzieningen.
	In 2020 zijn afspraken gemaakt met onderwijsorganisaties om goed, bereikbaar onderwijs te borgen met respect voor identiteit.	Binnen het regionale project 'Regionale agenda onderwijsvoorzieningen' (Noardeast-Fryslân, Dantumadiel en Achtkarspelen) wordt met schoolbesturen gewerkt aan een gezamenlijk plan van aanpak en worden fusiebesluiten voorbereid in de regio waar ten minste 6 basisscholen (3 x 2 scholen) bij betrokken zijn.		De procesbegeleider leerlingendaling heeft geadviseerd over vorming van een kindcentrum in Oosternijkerk en vorming van een samenwerkingsschool/kindcentrum in Holwerd op wettelijke grondslag. De school in Holwerd zal één van de eerste samenwerkingsscholen in Nederland op wettelijke grondslag zijn (conform wetgeving 2018). Het project is regionaal en in de andere ANNO-gemeenten zijn ook voorbereidingen getroffen voor realisatie van een kindcentrum (Twijzelerheide met 2 scholen en kernpartners).

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Het aanbod van onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen wordt geclusterd waardoor samenwerking van gebruikers gefaciliteerd en gestimuleerd wordt. In 2020 is op één locatie een nieuw initiatief ontwikkeld.	De agenda voor onderwijsvoorzieningen (2017) met kansrijke locaties voor IKC's wordt jaarlijks geactualiseerd.		Hierover wordt aan het einde van het jaar gerapporteerd.
	Een Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een doorkijk tot 2032 met het oog op toekomstbestendige basisscholen op de juiste locaties.	In 2018 en 2019 worden de mogelijkheden onderzocht voor ontschotting van middelen t.b.v. realisatie van kindcentra.		De focus ligt op passend onderwijs en jeugdzorg en daarom wordt hierover in het programma Soarch en Wolwêzen gerapporteerd.
		In 2020 is voor één locatie de clustering van maatschappelijke voorzieningen uitgewerkt (inventarisatie voorzieningen, mogelijkheden tot clustering, besluit inclusief planning).		In het dorp Holwerd zijn de eerste stappen gezet om de school en andere voorzieningen te clusteren (zie ook hierboven).
		Gemeenten en schoolbesturen stellen gezamenlijk een meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) op, waarover Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) gevoerd wordt en dat in de plaats treedt van de bestaande jaarcyclus.		Er is een concept document Visie Onderwijshuisvesting opgesteld, dit wordt een onderdeel van het IHP. De Visie Onderwijshuisvesting wordt in de komende periode voorgelegd aan college en schoolbesturen.
		Er wordt een investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastgelegd in het IHP met een doorkijk naar meerdere jaren na deze periode.		Aan dit onderdeel is in de afgelopen periode gerekend, resultaat wordt opgenomen in het nieuwe IHP.
203.1	Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst			
	Toekomstgericht onderwijs d.w.z. onderwijs gericht op het ontwikkelen van 21 st -eeuwse vaardigheden wordt gestimuleerd.	Er wordt geïnvesteerd in 21 st -eeuwse vaardigheden en innovatie.		Er zijn vanuit Kennislab projecten uitgevoerd voor basisscholen gericht op onder andere digitale vaardigheden en techniek. De Roobol scholen doen mee aan Bouwen aan ambitie.
	Alle scholen doen mee aan projecten geïnitieerd door Kennislab.	Maatregelen gericht op betere aansluiting van het onderwijs op de vereisten in het bedrijfsleven.		Er worden vanuit Kennislab projecten voorbereid onder meer voor de thema's Techniek en Zorg.
	De gemeente is partner van samenwerkingsverbanden van onderwijs, ondernemers en overheid.			Kennislab speelt bij deze doelstelling een belangrijke rol.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
203.2	Jongeren in de gelegenheid stellen hun talenten op het gebied van cultuur te ontdekken			
	Het aantal leerlingen van het primair- en voortgezet onderwijs dat gedurende hun schooltijd in aanraking komt met meerdere culturele activiteiten is in 2022 met 5% toegenomen t.o.v. 2018.	De samenwerking tussen scholen, culturele instellingen, kunstenaars en musea stimuleren door voorwaarden op te nemen in de subsidieovereenkomsten en beschikkingen.		Eind 2018 is het convenant 'Meer muziek in de klas' ondertekend door de provincie, gemeenten en een aantal lokale onderwijs- en cultuur instellingen.
				Keunstwurk is bezig met het doen van een nulmeting.
				In het kader van de harmonisatie van de subsidies wordt gekeken of het onderdeel samenwerking als subsidievoorwaarde kan worden opgenomen.
204.1	Versterken van de culturele identiteit van het gebied			
	Initiatieven en activiteiten zijn beter op elkaar afgestemd / met elkaar verbonden. Mensen vinden elkaar bij het voorbereiden van en bezoeken van culturele activiteiten.	Behouden en waar mogelijk versterken van de samenwerkingsverbanden die ontstaan zijn in het kader van LF-2018 behouden en versterkt kunnen worden.		Met de provincie en alle Friese gemeenten hebben de eerste gesprekken over de legacy van LF-2018 plaatsgevonden. Op lokaal niveau moeten de gesprekken nog opgestart worden.
		Het Vriendschapscomité Dokkum wordt ondersteund bij het stimuleren van culturele uitwisseling en contacten met Fulda; in 2019 worden speciale activiteiten in het kader van het 1275-jarig bestaan van Fulda georganiseerd waar Dokkum en de regio zich zullen presenteren (bv. kunst, cultuur, geschiedenis)		Gedurende het hele jaar worden activiteiten georganiseerd; deze worden financieel ondersteund (dit jaar extra)
	Het aantal scholen dat aandacht besteedt aan de cultuurhistorie van de regio is in 2022 toegenomen met 5% t.o.v. 2018.	De samenwerking tussen scholen, lokale musea en andere erfgoedinstellingen stimuleren.		In het kader van de harmonisatie van de subsidies wordt gekeken of het onderdeel samenwerking als subsidievoorwaarde kan worden opgenomen.
204.2	Versterken van de Friese taal(cultuur)			
	It tal trijetalige skoallen is yn 2020, neffens 2017, ferdûbele.	Basisskoallen stimulearre om Frysk taalbelied in plak yn harren skoalbelied te jaan (bygelyks troch it Frysk op de agenda fan it REA te setten).		Der wurdt wurke oan harmonisearre taalbelied. Ien fan de oandachtspunten is it Frysk op de skoallen.
	Yn 2020 is 90% fan alle pjutteropfanglokaasjes en bernedeiferbliuwen twatalich sertifisearre.	Yn oerlizzen mei skoallen en bernedeiferbliuwen it Frysk ûnder de oandacht bringe.		2 berneopfanglokaasjes ha it sertifikaat twatalich krigen: it Wrottershonk yn Kollumersweach en thúshuis De Zeeparel yn Anjum

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	De sichtberens fan it Frysk yn 'e gemeente en de gemeentlike organisaasje fergutsje	Kriteria oer it brûken fan it Frysk opnimme yn de subsidzjebetingsten.		Dit wurdt meinaam by de harmonisaasje fan de subsidzjes.
		Kursussen Frysk foar it persoanlik.		Yn 2018/ 2019 binne der 4 kursussen Frysk organisearre (kursussen binne úteinset yn oktober/novimber 2018 en rinne troch oant maart 2019)
		Op alle ôfdielingen 2 taalomtinkers oanwize dy't stikken oersetse kinne yn it Frysk en dy't ambassadeur binnen foar de Fryske taal.		Yn 2018 is in enkête hâlden ûnder de meiwurkers oer de behearsking fan it Frysk en hoe't it Frysk brûkt wurdt op de wurkflier. De resultaten binne ein 2018 bekend makke. 22 meiwurkers ha harren beskikber stelt as taalomtinker. Kollega's kinne by harren terjochte foar fragen oer it brûken fan it Frysk. Der binne op alle ôfdielingen 1 of mear taalomtinkers. Der is wurke oan Frysk op de webside fan Noardeast-Fryslân.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
(Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022)
<i>Voorzieningenniveau</i>
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Naar een regionaal voorzieningsverspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFK
<i>Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)</i>
Kennislabs
<i>Verbondenheid met het gebied</i>
Frysk Taalbelied 2017-2020 (vastgesteld door voormalige gemeenten Dantumadiel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a.)
Nog op te stellen Cultuurnota Noardeast-Fryslân en Dantumadiel; met aandacht voor de streekgebonden verschillen die er ook binnen NEF zijn en voor specifieke Dantumadielse onderwerpen

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs
Elan Onderwijsgroep	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs
Stichting Beheer Zwembad Ferwerderadeel	Standhouden zwembadvoorziening
Stichting Zwembad voor Kollumerland en Nieuw Kruisland It Paradyske	Standhouden zwembadvoorziening

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	118	118	0	118
Lasten	-8.271	-8.243	-42	-8.285
Saldo baten en lasten	-8.153	-8.124	-42	-8.167
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.005	1.005	50	1.055
Geraamd resultaat	-7.148	-7.119	8	-7.112

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Totaal baten	0	
Lasten		
Sportbeleid en -stimulering		
De realisatie van de sportkooi in Marrum is uitgesteld naar 2019. De dekking hiervoor zit in de oude bestemmingsreserve sport.	-50	I
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000.	8	S
Totaal lasten	-42	
Toevoegingen aan reserves		
Totaal toevoegingen aan reserves	0	
Onttrekkingen aan reserves		
Onttrekking aan bestemmingsreserve ter dekking sportkooi Marrum.	50	I
Totaal Onttrekkingen	50	
Totaal saldo wijzigingen	8	

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Portefeuillehouder(s) : J.D. de Vries
Programmaregisseur : M. Kouwenhoven
Programmamanager : G. Hettema

De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen geleverd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren. Met de transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. Met deze transformatie van het sociaal domein willen we bereiken dat mensen zelfredzaam en samen redzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn op dit op eigen kracht te doen.

In 2019 wordt deze transformatie verder vormgegeven door de inzet op preventie, de inzet van algemene voorzieningen en de inzet op participatie en meedoen in de samenleving. Het transformeren van het sociale domein is een continu proces waar tezamen met inwoners, zorgaanbieders en overige belanghebbenden vorm aan moet worden gegeven.

De gemeente Noardeast-Fryslân streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen. Binnen dit programma worden onze inwoners gestimuleerd om zoveel mogelijk te participeren in de samenleving.

Hoofddoelstelling:

Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp Langer leven in gezondheid

Kerdoel

Langer leven in goede gezondheid

Speerpunten:

Verbeteren van de leefstijl:

- voorkomen onverantwoord gebruik van verslavende middelen als alcohol, drugs en tabak;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- verbeteren toegang tot zorg.

Onderwerp Meer maatschappelijke participatie

Kerdoel

Meer maatschappelijke participatie

Speerpunten:

- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;
- bevorderen vrijwillige inzet;
- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;

Waar gaat programma 3 ‘Soarch en Wolwêzen’ over? • ondersteuning bij zorgvraag. Onderwerp Gunstiger opvoedklimaat Kerdoel Gunstiger opvoedklimaat Speerpunten: • veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school); • versterken ouderschap; • alle kinderen kunnen meedoen.
--

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
301	Langer leven in goede gezondheid			
	<i>Volwassenen:</i> Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) dat onverantwoord gebruik maakt van verslavende middelen als alcohol, drugs en tabak daalt.	Jaarlijks activiteitenprogramma ‘Integrale aanpak middelengebruik Noordoost Fryslân’ (convenant VO-scholen, politie en het (voormalige) DDFK) uitvoeren.		Er is een nieuw activiteitenprogramma voor het schooljaar 2019-2020 vastgesteld, dit valt onder het convenant Mei Feste Hân. De VNN-hulpverlener is ingezet op scholen in het eerste kwartaal.
		Activiteitenprogramma van het Preventie- en Handhavingsplan 2018 – 2021 (o.g.v. Drank- en Horecawet) uitvoeren.		In het eerste kwartaal 2019 is gewerkt aan het Preventie- en Handhavingsplan 2018-2021, dit zal nog verder moeten worden afgerond. Activiteitenprogramma 2019 is opgesteld en wordt uitgevoerd (zie eerdere toelichting).
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met depressieve gevoelens neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2018-2021 moet nog opgesteld worden. Dit geldt ook voor het bijbehorende activiteitenprogramma. Activiteiten ter voorkoming van depressieve gevoelens zijn onder meer de inloopvoorziening en ontwikkeling buurtkamers (via het welzijnswerk).
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (18 jaar en ouder) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2018-2021 moet nog opgesteld worden. Aanbod activiteiten door o.a. inloopvoorzieningen en buurtkamers.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met overgewicht neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het Gezondheidsbeleid 2018-2021 moet nog opgesteld worden. Dit geldt ook voor het bijbehorende activiteitenprogramma.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van G!DS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	<i>Jeugd en jongeren:</i> Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat onverantwoord gebruik maakt van genotmiddelen als alcohol, drugs en tabak daalt.	Inzetten van jongerenwerkers voor jeugdproblematiek (inclusief verslavende middelen) op scholen en op straat.		De jongerenwerker (via VNN) wordt in 2019 ingezet voor het voortgezet onderwijs om met name de toeleiding naar de hulpverlening te organiseren.
		Inzetten van een hulpverlener VNN.		De hulpverlener van VNN wordt in 2019 ingezet.
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat voldoet aan de landelijke beweegnormen neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Het project “de gezonde school” loopt en wordt op diverse scholen uitgevoerd. Ook wordt ingezet op beweegonderwijs op de scholen.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van G!DS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (tot 18 jaar) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Activiteitenprogramma moet nog opgesteld worden.
				Vanuit het convenant Mei Feste Hân worden diverse activiteiten aangeboden die onder andere het pesten tegen moeten gaan (cyberpesten).
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) met overgewicht neemt af.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).		Het project “de gezonde school” loopt en wordt op diverse scholen uitgevoerd. Ook wordt ingezet op beweegonderwijs op de scholen.
		Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.		Activiteitenprogramma moet nog opgesteld worden.
		Programma G!DS uitvoeren.		Via projecten van G!DS (gezond in de stad) wordt ingezet op het voorkomen en bestrijden van overgewicht.
	De ouderbetrokkenheid en de deelname van scholen aan preventieprogramma's over verslavende middelen wordt verhoogd.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).		In 2019 wordt ingezet op de ouderbetrokkenheid en bewustwording bij ouders. Vanuit Mei Feste Hân worden 6/7 activiteiten per klas georganiseerd, waarbij ook getracht wordt de ouders te bereiken.
302	Meer maatschappelijke participatie			
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat zichzelf financieel redt toegenomen.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen.		Op diverse manieren wordt over minimaregelingen gecommuniceerd (noordoosthelpt.nl, minimagids en tijdens persoonlijke contacten). Hiermee bevorderen we de maatschappelijke participatie.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Aanpak schulddienstverlening verder intensiveren.		Via het systeem Stratech wordt gewerkt aan een preventieve aanpak voor wat betreft aanpak schulden en armoedeproblematiek.
		Integrale intake bevorderen vanuit gebiedsteam.		Integrale intake is het uitgangspunt, vanwege diverse belemmeringen (wetgeving en systemen) is dit nog niet altijd mogelijk. Er is volop aandacht voor ontwikkelingen op dit gebied door een gezamenlijke intake van inkomen en werk (NEF) en een nauwere samenwerking tussen het klantkontaktsintrum en het aanmeldteam van het gebiedsteam.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) en jeugd en jongeren (tot 18 jaar) dat in armoede leeft neemt jaarlijks af.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket).		Op diverse manieren wordt over minimaregelingen gecommuniceerd (noordoosthelpt.nl, minimagids en tijdens persoonlijke contacten). Hiermee bevorderen we de maatschappelijke participatie.
	Eind 2019 is het aantal uitkeringsgerechtigden met een langdurige afstand tot de arbeidsmarkt met een zinvolle besteding van de dag toegenomen.	Gedurende een periode van 3.5 jaar worden 1000 uitkeringsgerechtigden in traject genomen met als doel om een actueel (participatie) beeld te krijgen en in te zetten op een doorgeleiding naar een passende participatieplek.		Het project Meedoen is in 2018 van start gegaan en wordt in 2019 verder voortgezet. Per inkomensconsulent worden 20 dossiers opgepakt. Dit moet vooreerst leiden tot het in beeld krijgen van 250 cliënten (evenwichtige verhouding gemeente Dantumadiel en Noardeast-Fryslân).
	Eind 2020 is het aantal overbelaste mantelzorgers gedaald naar maximaal 16%.	In 2020 is er een verbeterd aanbod respijtzorg gerealiseerd binnen het inkoopkader van de Wmo. Het beleidsplan "fan Wearde" wordt geëvalueerd en er wordt in 2019 een nieuw actieplan opgesteld waarbij ook aandacht is voor de jonge mantelzorger.	 	In het eerste kwartaal 2019 wordt een nieuwe aanbesteding vormgegeven en respijtzorg als product mee te nemen. De uitvoeringsagenda 2019 (behorend bij "Fan Wearde") wordt uitgevoerd. Onder het mantelzorgpanel is onderzoek gedaan naar eenzaamheid. Ook zijn er voorbereidingen getroffen om focusgesprekken met jongeren die mantelzorg verlenen te gaan voeren.
	Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2020 60% (minimaal 1 keer per jaar vrijwilligerswerk gedaan).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).		Loopt conform planning. Het voeren van huisbezoeken door gebiedsteam en welzijnswerk maakt onderdeel uit van de reguliere werkwijze.
	Het aantal inwoners dat in een sociaal isolement verkeert, neemt af met 5% in een periode van 4 jaar (nulmeting 2017).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).		Loopt conform planning. Het voeren van huisbezoeken door gebiedsteam en welzijnswerk maakt onderdeel uit van de reguliere werkwijze.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Jaarlijks worden er ontmoetingen georganiseerd tussen het gebiedsteam en zorgaanbieders om de verdere samenwerking te versterken.		In het eerste kwartaal 2019 zijn voorbereidingen getroffen om opnieuw een zorgfestival te organiseren in juni 2019. Ontmoeting van gebiedsteam en zorgaanbieders staat hier centraal. In het kader van de “kom erbij –weken” wordt regelmatig een netwerkluunch georganiseerd, waarin partijen elkaar kunnen ontmoeten.
		Er wordt ingezet op de deelname aan activiteiten door inwoners met een beperking door het aanbod van activiteiten inzichtelijk en toegankelijk te maken.		Via de website noordoosthelpt.nl wordt het aanbod digitaal inzichtelijk gemaakt. Ook is het de ambitie om in 2019 de medewerkers van het gebiedsteam nog meer kennis te laten maken met het lokale aanbod van voorzieningen en activiteiten (sociale kaart).
	In 2019 worden de regionale afspraken ten aanzien van personen met verward gedrag lokaal geïmplementeerd en dit zorgt jaarlijks voor een afname van het aantal meldingen.	De gemeente maakt in 2019 lokale afspraken met ketenpartners over personen met verward gedrag (woningbouw, welzijnswerk, zorgaanbieders).		De Friese aanpak verward gedrag is in uitvoering. In 2019 moet de lokale aanpak gereed zijn. Vanuit de werkgroep wonen en zorg (gekoppeld aan de prestatieafspraken Wonen) worden de woningcorporaties betrokken bij de lokale aanpak.
		Jaarlijks worden er ontmoetingen georganiseerd tussen het gebiedsteam en zorgaanbieders om de verdere samenwerking te versterken.		In het eerste kwartaal 2019 zijn voorbereidingen getroffen om opnieuw een zorgfestival te organiseren in juni 2019. Ontmoeting van gebiedsteam en zorgaanbieders staat hier centraal.
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat gebruik maakt van de digitaalhuizen toegenomen ter bestrijding van laaggeletterdheid.	Er worden verspreid over de gemeente digitaalhuizen geopend om een optimale toegang voor laaggeletterden te organiseren.		Digitaalhuizen in de gemeente zijn actief. Samen met gebiedsteam en scholen wordt gewerkt aan doorverwijzing,
		Er worden themamiddagen en doorlopen cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus).		Door de bibliotheek worden doorlopend activiteiten georganiseerd rondom het thema laaggeletterdheid.
		Ingezet wordt op de communicatie richting inwoners (briefwisseling en website) en de gemeente hanteert daarbij een maximaal niveau geschikt voor laaggeletterden.		In 2019 zijn voorbereidingen getroffen om te starten met een pilot waarbij 10 brieven en 5 visuele punten worden opgepakt. Laaggeletterden gaan hier zelf mee aan de slag.
		Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Wmo.		De cliënttevredenheid over 2018 wordt in 2019 gemeten.
		Er wordt voortdurend gecommuniceerd richting inwoners over onafhankelijke cliëntondersteuning.		De mogelijkheden voor cliëntondersteuning worden benoemd in brieven aan cliënten en via noordoosthelpt.nl

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		De gemeente richt haar inkoopkader dusdanig in dat het mogelijk wordt om algemene voorzieningen te creëren om een beroep op een individuele maatwerkvoorziening te voorkomen en het ontschotten van middelen te bevorderen.		Het stimuleren en faciliteren van algemene voorzieningen is een doorlopend proces.
303	Gunstiger opvoedklimaat			
	Eind 2021 zijn alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd in beeld.	Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar).		In 2019 wordt gestart met een "kansrijke start". Kansrijke start houdt in dat er vroegtijdige ondersteuning wordt geboden aan gezinnen en kinderen. De voorbereidingen hiervoor zijn inmiddels getroffen.
	In 2020 maken jeugdigen of hun ouders vaker gebruik van het preventief aanbod ter versterking van het ouderschap en ontwikkeling van het kind. In vergelijking met 2018 is er sprake van een toename.	Jaarlijks worden de in de preventienota jeugd opgenomen activiteiten uitgevoerd.		De in de preventienota opgenomen activiteiten worden uitgevoerd.
				De GGD is gestart met een tweemaandelijks columns in de huis- aan- huisbladen voor ouders over opvoeden en opgroeien.
	In 2020 is de stijging van het aantal gedwongen uithuisplaatsingen en onder toezichtstellingen van kinderen gestabiliseerd.	Jaarlijks worden de in de preventienota jeugd opgenomen activiteiten uitgevoerd.		De in de preventienota opgenomen activiteiten worden uitgevoerd.
				Ingezet wordt op het signaleren van vroegtijdige problematiek en voortijdig inzetten van hulp om uithuisplaatsingen en ondertoezichtstellingen te voorkomen.
		De samenwerking tussen het gebiedsteam en ketenpartners wordt geïntensiveerd door het organiseren van jaarlijkse ontmoetingen.		Het werken op een gebiedsgerichte integrale wijze komt de samenwerking op lokaal niveau ten goede.
	Eind 2020 is in de inzet van VVE voor doelgroepkinderen verhoogd van 10 naar 16 uur per week.	Eind 2020 wordt geëvalueerd met peuteropvangorganisaties en overige betrokkenen of de doelstelling uitbreiding VVE uren van 10 naar 16 uur gerealiseerd is.		Voorbereidingen getroffen voor bestuurlijk overleg in mei 2019 met peuteropvangorganisaties.
		In 2020 is er een structuur waar JGZ, Onderwijs en Gebiedsteam elkaar treffen voor afstemming over zorgleerlingen, zorg en/of onderwijs gerelateerd (passend onderwijs).		Er is een Kompasdocument voor een werkgemeenschap passend onderwijs voor de regio NO Friesland ontwikkeld. Dit document is vastgesteld op 27 maart door wethouders en schoolbesturen en er is groen licht gegeven voor het vervolg. De belangrijkste kern- en ketenpartners in de regio (o.a Jeugdhulp Friesland,

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
				kinderopvang) hebben verklaard de inhoud van het koersdocument te steunen.
		Jaarlijks evalueren we ons actieplan Huiselijk geweld en Kindermishandeling en voeren we de activiteiten uit samen met onze partners (onderwijs, sportclubs, kerken, vrijwilligersorganisaties).		Evaluatie zal plaatsvinden nadat het actieplan over 2019 is uitgevoerd.
		In 2019 wordt een werkwijze 18-/18+ ontwikkeld.		Professionals binnen de gebiedsteams worden getraind.
		Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Jeugdwet.		In het eerste kwartaal 2019 is een ambtelijke werkgroep gevormd om een werkwijze te ontwikkelen. De cliënttevredenheid over 2018 wordt in 2019 gemeten.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
<i>Meer maatschappelijke participatie</i>
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Armoedebelief (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Visiedocument harmonisatie welzijnswerk
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
<i>Gunstiger opvoedklimaat</i>
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Werk-en Leerbedrijf NEF	Uitvoering geven aan de Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Sociaal Domein Fryslân	Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
	wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van de wettelijke taken op deze terreinen doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren.
Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân	De gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytsjerksteradiel en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer in de regio Noordoost Fryslân. Dit om de leefbaarheid te vergroten.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	18.224	18.224	-1.244	16.980
Lasten	-64.086	-63.976	-6.808	-70.784
Saldo baten en lasten	-45.862	-45.752	-8.052	-53.804
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Geraamd resultaat	-45.862	-45.752	-8.052	-53.804

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
PW bijstand algemeen (BUIG)		
Bij het opstellen van de begroting 2019 voor de rijksbijdrage BUIG is gebruikt van een berekening van het ministerie welke gebaseerd was op het verdeelmodel 2018, zijnde het op dat moment meest actuele bestand. Bij de voorlopige beschikking BUIG welke gebaseerd is op het verdeelmodel 2019 bleek een nadeel van € 719.167. De grootste verliezers waren de gemeenten met circa 50.000 inwoners. Eind april kwam de nadere voorlopige beschikking beschikbaar en door een afname van het macrobudget kwam hier nog een nadeel van € 524.904 bovenop. Totale bijstelling circa € 1,2 miljoen nadelig	-1.244	S
Totaal baten	-1.244	
Lasten		
Peuterspeelzalen		
In 2016 en 2017 zijn er subsidie termijnen niet betaald. Hiervoor dient een nabetaling gedaan te worden.	-71	I
Algemene voorzieningen WMO en Jeugd		
Verplaatsing van de huishoudelijke hulp van de algemene voorzieningen Wmo en Jeugd naar de post huishoudelijke hulp Wmo.	623	S
Huishoudelijke hulp WMO		
Verplaatsing van de huishoudelijke hulp van de algemene voorzieningen Wmo en Jeugd naar de post huishoudelijke hulp Wmo.	-623	S
Gebiedsteam WMO en jeugd		
Door de inzet van gebiedsteams is de vraag naar (preventieve) zorg toegenomen. De prognose voor 2019 is dat de kosten gelijk zullen liggen met de realisatie 2018.	-66	S

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
PW bijstand algemeen (BUIG) Ondanks de negatieve bijstelling van het de rijksbijdrage voor de BUIG worden er geen tekort op het BUIG-budget voor 2019 verwacht. De daling van het aantal uitkeringsgerechtigden in onze gemeente is sterker dan de landelijke daling. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt zelfs een overschot voor 2019 verwacht, voorzichtigheidshalve wordt de kostendaling gelijk gesteld met de inkomstendaling.	1.244	S
Kwijtschelding Structurele extra kosten voor kwijtschelding door hogere lokale lasten. Grootste oorzaak hierbij is de hogere rioolheffing voor huurders in het gebied van voormalig Kollumerland c.a.	-85	S
Vervoersvoorzieningen (WMO) Door een hogere vervangingsvraag van oudere hulpmiddelen, hogere prijzen van de voorzieningen en de wijziging van het abonnementstarief Wmo wordt de raming opgehoogd naar het prijsniveau van 2018.	-122	S
Woonvoorzieningen (WMO) Er wordt voor 2019 geen wijzigingen verwacht in de lasten voor woonaanpassingen, vandaar dat de raming wordt opgehoogd naar het realisatieniveau van 2018.	-154	S
Rolstoelen (WMO) De lasten van rolstoelen kwamen in 2018 hoger uit als gevolg van de nieuwe aanbesteding. Dit zal ook in 2019 het geval zijn.	-164	S
Huishoudelijke hulp (WMO) De huishoudelijke hulp viel in 2018 hoger uit dan in voorgaande jaren vanwege de vergijzing in combinatie met het (landelijke) beleid dat mensen op latere leeftijd langer thuis blijven wonen. Met de wijziging van het abonnementstarief Wmo is er sinds 2019 sprake van een grote toename van de afname huishoudelijke hulp.	-1.932	S
Begeleiding (WMO) Door de inzet van gebiedsteams is de vraag naar (preventieve) zorg toegenomen. De prognose voor 2019 is dat de kosten gelijk zullen liggen met de realisatie 2018. Dit is ook één van de oorzaken waardoor de begeleiding Wmo sinds 2018 hoger uit en vallen. Ook voor 2019 is het de verwachting dat dit zo blijft.	-861	S
Maatwerkvoorzieningen jeugd 18- De lasten van maatwerkvoorzieningen jeugd vallen sinds de overgang naar resultaatbekostiging hoger uit. Voorzichtigheidshalve wordt de raming voor 2019 opgehoogd naar het niveau van 2018, waarbij rekening is gehouden met een eenmalige piek als gevolg van de conversie cliënten.	-4.689	S
Opvang en beschermd wonen WMO 18+ Door een toename van het aantal cliënten met een beschikking beschermd wonen zullen de lasten ook in 2019 hoger uit vallen dan geraamd.	-273	S
Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd 18- De geraamde lasten zijn bijgesteld naar het niveau van 2018.	451	S
Algemene volksgezondheid De begroting 2019 van de GGD is niet juist in de begroting van Noardeast-Fryslân opgenomen.	-66	S
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-15	I
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-5	S
Totaal lasten	-6.808	
Totaal saldo wijzigingen	-8.052	

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Portefeuillehouder(s) :
Programmaregisseur : W. Oosterhuis
Programmamanager : Y. Halman

Noardeast-Fryslân staat als nieuwe gemeente voor een grote opgave. Een gerichte economische aanpak moet er toe bijdragen dat de gemeente zich in totaliteit sterk ontwikkelt. In Noardeast-Fryslân zijn van oudsher de sectoren landbouw (met name agrifood), maakindustrie (in het bijzonder de metaalindustrie) en bouwnijverheid sterk aanwezig. Dit zijn de meest stuwende en innovatieve sectoren in de regio. Deze sectoren herbergen vele toppers die wereldwijd koploper zijn maar die bij het grote publiek niet bekend zijn.

In dat licht bezien is het verstandig om extra aandacht voor deze sterke sectoren binnen de gemeente te genereren vanwege hun innovatieve kracht en/of vanwege hun duurzame ontwikkelingspotentie. Het is dan ook noodzakelijk om deze krachten verder te ontwikkelen in samenhang met het onderwijs en de ondernemers. Daarnaast moeten de krachten gebundeld worden om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter te laten aansluiten.

Het faciliteren van het bedrijfsleven in vestigingsmogelijkheden en bereikbaarheid in zijn totaliteit heeft daarbij grote aandacht. Want door de komst van de Centrale As en daarmee een veel betere bereikbaarheid is een duidelijk waarneembare belangstelling voor bedrijfsvestiging op gang gekomen.

Daarnaast dient ingezet te worden op verdere ontwikkelingsruimte voor de bovenregionale positie van Dokkum en de centrumpositie van Kollum voor de leefbaarheid in de gehele gemeente. Ook ontwikkelmogelijkheden voor Hallum zijn in dit kader van belang.

Mogelijk is een insteek op een aantal duidelijke prioritaire onderdelen waarbinnen een aantal thema's van belang zijn als stimulering bedrijvigheid, opwaardering infrastructuur duurzame energie en voorzieningenniveau een te verkiezen strategie.

De gemeente Noardeast-Fryslân kan zich gelukkig prijzen met het gegeven dat ze naast een nationaal park (Lauwersmeer) een werelderfgoed (Waddenzee) en een Nationaal landschap (Noardlike Fryske Wâlden) kent. Zeer waardevolle elementen die een cruciale rol vervullen in het recreatieve en toeristische beleid. In een nog nader uit te werken beleidsplan zal hier met name aandacht voor zijn zeker in relatie tot het ontwikkelen van streekmerken en de reeds bestaande infrastructuur en voorzieningen.

Om de economische kracht en structuur van de gemeente Noardeast-Fryslân te versterken is het tevens van belang om ook regionaal de samenwerking te zoeken. Het gezamenlijk optrekken met andere gemeenten en met de provincie in de vorm van het werken aan de economische versnellingsagenda kan daarbij een stevige impuls betekenen. Immers overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en onderwijsinstellingen en andere actoren werken aan de totstandkoming van een dergelijk instrument voor Noardeast-Fryslân, die in economische zin moet werken aan het versterken van de economische vitaliteit, het verdienend vermogen van de regio en de leefbaarheid in de kernen op peil te houden.

In dit verband is het mogelijk wenselijk om er naar te streven om ook een kernzone te worden waar rekening mee gehouden dient te worden in het provinciale beleid. Verstandiger is het om te stoppen met de focus op economische kernzones en meer aandacht te vragen voor de ontwikkeling van de rest van Fryslân.

Hoofddoelstelling:

Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Onderwerp Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Kerdoelen

Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Speerpunten:

- aanbod van bedrijventerreinen;
- provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;
- contacten met ondernemersverenigingen;
- ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- op peil houden van werkgelegenheid;
- bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

Meer instroom en toeleiding naar werk

Speerpunten:

- mismatch op de arbeidsmarkt;
- re-integratie;
- onderwijs;
- ondernemersbelangen.

Toelichting:

- Door aantrekkende economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m² bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen. De instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp Verbeteren detailhandel en structuur

Kerdoel

Verbeteren detailhandel structuur

Speerpunten:

- ondernemers;
- ondernemersverenigingen;
- overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- winkelvloeroppervlak;
- bereikbaarheid;
- compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp Meer toekomstbestendige, Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerdoel

Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Speerpunten:

- behoud bedrijvigheid;
- versterken sterke sectoren;
- inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Kerdoel

Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Speerpunten:

- ondernemersklimaat;
- marketing en promotie;
- verblijfsaccommodaties;
- recreatieve infrastructuur;
- toeristische voorzieningen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
401.1	Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven			
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2019-2022 toenemen met 25%.	Inzet van Bedrijvencontact-functionarissen en communicatie.		Door ziekte staat er wel druk op actieve promotie van bedrijfskavels.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant.	In regionaal verband het convenant regelen.		In ANNO verband is er overleg met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen die worden opgenomen in het convenant bedrijventerreinen.
	Alle bedrijventerreinen in de periode 2019-2022 aansluiten op glasvezel.	Afspraken maken met Kabel Noord over de mogelijke aansluiting op de glasvezel.		De afspraken zijn gemaakt, de bedrijventerreinen Betterwird en Hoogedijken worden dit jaar aangesloten. Mogelijk zou een afspraak over het tijdstip waarop de diverse andere bedrijventerreinen worden aangesloten nog een verdere verfijning zijn van de plannen.
	Het aantal bedrijfsbezoeken door de bedrijfscontactfunctionaris (BCF) per jaar vast te leggen in een plan van aanpak.	Realiseren van bedrijfsbezoeken door de BCF.		Bedrijfsbezoeken vinden plaats maar het is nog niet mogelijk gebleken om het aantal bedrijfsbezoeken vast te leggen in een plan van aanpak. Mede als gevolg van personele problemen. Dit had ook gevolgen voor het aantal bedrijfsbezoeken er kon niet aan de verwachtingen worden voldaan.
	Het aantal gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) vast leggen in Plan van Aanpak (PvA).	Regelen van combi bezoeken door de contactfunctionaris.		De combibezoeken vonden wel plaats maar iets minder in aantal, en ook hier geldt dat het maken van een plan van aanpak voor deze bezoeken nog niet is gerealiseerd.
	Onderzoek naar nieuwe ontsluitingswegen in Dokkum en Kollum in periode van 2019-2022.	Mogelijk in regionaal verband aansluiting zoeken bij de provinciale mobiliteit studie.		Het onderzoek naar nieuwe ontsluitingswegen wordt in regionaal verband opgepakt, tevens wordt het idee van westelijke ontsluiting Dokkum in het kader van het meerwaarde compensatiepakket Centrale As ingebracht.
401.2	Meer instroom en toeleiding naar werk			
	De werkgelegenheid voor de laaggeschoolde arbeidskrachten en ouderen	Hoe mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer goed functionerende werknemers		In de uitwerking van de versnellingsagenda zal hier ruimschoots aandacht voor zijn.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	groeit met 1% per jaar in de periode van 2019 - 2022.	kunnen worden, op basis van de eigen inzet van mensen, maar ook van de bedrijven.		
	Betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de regiodeal Noordoost Friesland.	Meer zicht krijgen op mensen die werk zoeken, is nodig om over meer arbeidskrachten te beschikken.		Wordt in het kader van de versnellingsagenda nader uitgewerkt door de werkgroep economie.
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren.	Inzet van de gouden driehoek om een sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding.		Daar is de werkgroep die in het kader van de versnellingsagenda mee bezig. Zij hoopt daar op korte termijn met een voorzet te komen.
402	Verbeteren detailhandel en structuur			
	Het in stand houden van het winkelaanbod voor de dagelijkse boodschappen in de kernen van NEF.	In voorkomende gevallen een actievere houding als het gaat om de leegstand in één van de kernen.		Door de personele problemen is hier tot nu toe niet of bijna geen actie op ondernomen.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Nadere uitwerking van het detailhandels beleid.		Het uitwerken van deze detailhandelsvisie loopt enigszins vertraging op door de beleidsmatig inzet voor de regiodeal.
403	Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid			
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkingsclusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood in 2019 en 2020.		Wordt in regionaal verband uitgewerkt. De realisatie van de bouwcluster in Dokkum is daar en goed voorbeeld van.
		Uitbouwen van meer samenwerkingsclusters in nader te bepalen bedrijfssectoren in 2021 en 2022.		In de daarvoor samengestelde werkgroep in het kader van de regiodeal vind hier nadere uitwerking van plaats.
		Activiteiten vanuit de agenda van de regiodeel uitvoeren.		Opstellen van een uitvoeringsplan vind in regionaal verband plaats
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agrifood.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen.		Wordt nog nader uitgewerkt in het kader van de versnellingsagenda.
404	Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven			
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied realiseren in de periode 2019-2022.	Inzet Rondje Lauwersmeer (o.a. Hoek van de Bant, Kollumeroord, Dokkumer Nieuwe Zijlen).		Ontwerp 'tribune' op de waddendijk bij Hoek van de Bant is gereed. Locatie Kollumeroord (o.a. uitkijktoren) zit in de ontwerp- en uitvoeringsfase. Voor locatie Hoek van de bank wordt gewerkt aan een ruimtelijk kader/plan.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Onderzoek naar bevaarbaarheid van op- en trekvaarten in Noardeast-Fryslân*		De inspiratiekaart voor het noordelijke deel is gereed. Kansrijke routes worden verder uitgewerkt. Het onderzoek naar de vaarten aan de zuidkant van de Ie wordt opgestart.
		Participatie in projecten Waddenkust (Holwerd aan zee, Sense of place.		De voorbereidingen voor Holwerd aan Zee en Sense of Place lopen, maar de financiering van deze projecten is nog niet volledig rond. Deels zijn de projecten van Sense of place in uitvoering. Voor de projecten voor Vitale Waddenkust is in het kader van Fries Programma Waddenkust geld van de provincie ontvangen voor het ontwerpen van plannen. Verder lopen er diverse kleinere projecten.
		Bevaarbaar maken route Lauwersmeer – Dokkum (project Súd Ie).		Fase 1 en 2 (verbreden en verdiepen vaarweg, aanleg natuurlijke oevers, ophogen van bruggen, aanpassen sluizen) zijn volop in uitvoering. Voor fase 3 (o.a. opknappen jaagpad, bereikbaar maken van noordelijke stadsgrachten, verbindingroute via de opvaart Oostmahorn naar het Lauwersmeer) is financiering toegezegd door de provincie en het Waddenfonds. De uitvoering hiervan wordt dit jaar opgestart.
	Dokkum en Kollum beter en meer ontwikkelen tot toeristische en recreatieve centra in de periode 2019-2022.	Ontwikkeling Harddraverspark.		Gemeente is in gesprek met sportverenigingen over verhuizing naar Tolhuispark. Gewerkt wordt aan een verkenning / plan voor nieuwe invulling Harddraverspark (versterking binnenstad).
		Kollum Watersportdorp fase 2 (deels)*		Loopt volgens planning de werkzaamheden zijn in volle gang. Een aantal projecten is in gang gezet.
	Meer werkgelegenheid bij recreatief-toeristische bedrijven in de periode 2019-2022.	Opstellen visie Recreatie en Toerisme en investeringsagenda regio Noordoost -Fryslân.		Bijeenkomsten zijn gehouden met ondernemers, dorpsbelangen, stakeholders, raadsleden en bestuurders. De visie (notitie) is bijna gereed, waarna proces tot vaststelling doorlopen kan worden.
		Promoten en verbinden van landschap, water, cultuurhistorie en recreatief-toeristische voorzieningen.		Het verfijnen van het fiets- en wandelknooppuntensysteem is bijna afgerond
		*Zijn onderdeel van Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân.		

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven</i>
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Beleidsbrief Economie van de gastvrije provincie Fryslân (2016)
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Masterplan Waterfront Dokkum (2011)
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020; Projectenboek

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven</i>
Het op peil houden en versterken van de recreatieve en toeristische infrastructuur (water en land)
Marketing en gastheerschap van de regio (via subsidie Stichting Regiomarketing en Toerisme)
Harmonisatie van regelgeving binnen de Noordoost-Friese gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme
Beoordelen, verlenen en vaststellen van subsidies op het gebied van recreatie en toerisme
Het houden van overleggen met stakeholders en het afleggen van bedrijfsbezoeken
Ondersteunen van recreatieve en toeristische ondernemers bij het realiseren van hun plannen
Advisering over recreatieve en toeristische vraagstukken

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijk belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap
Bedrijvencentrum Dokkum	Opgericht door de ondernemers van de Vereniging van Handel en Industrie Dokkum en Omgeving in samenwerking met de gemeente Noardeast-Fryslân. Doel is het aanbieden van betaalbare ruimten voor startende ondernemers.
IJswegencentrale	Opgericht met als doel het organiseren van schaatstochten in de regio bij voldoende ijsdikte.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	631	631	25	656
Lasten	-1.708	-2.370	55	-2.316
Saldo baten en lasten	-1.078	-1.740	80	-1.660
Toevoegingen aan reserves	-57	-57	0	-57
Onttrekkingen aan reserves	117	765	0	765
Geraamd resultaat	-1.017	-1.031	80	-951

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Waterwegen en afwatering		
Hogere bijdrage van het Wetterskip voor het onderhoud baggeren wateren 2019.	25	I
Totaal baten	25	
Lasten		
Waterwegen en afwatering		
De voor 2018 geraamde vervanging van keerwanden (vrn. Dongeradeel) schuift door naar 2019. Daardoor is er in 2019 eenmalige vrijval van afschrijvingslasten	35	I
Waterwegen en afwatering		
De voor 2018 geraamde reconstructie van walbeschoeiingen o.a. De Wallen (vrn. Kollumerland c.a.) schuift door naar 2019. Daardoor is er in 2019 eenmalige vrijval van afschrijvingslasten	30	I
Waterwegen en afwatering		
Extra kosten Reconstructie Ooster-en Westerdiepswal Kollum tbv winkelpand voorstraat 96, wordt bekostigd uit de post onvoorzien.	-10	I
Totaal lasten	55	
Totaal saldo wijzigingen	80	

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Portefeuillehouder(s) : E. Hanemaaijer
Tijdelijk i.v.m. uitval : J. Boerema, P. de Graaf, T. Berends, J. D. de Vries, H. Apotheker
Programmaregisseur : W. de Vries
Programmamanager : B. Schat

Inleiding:

In Noardeast-Fryslân is de bevolking aan het krimpen en de bevolkingssamenstelling sterk aan het veranderen. Dat vraagt aandacht van de gemeente op veel onderwerpen, waaronder de woningmarkt. Wonen is een eerste levensbehoefte en is erg bepalend voor de leefbaarheid. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen dat samen met o.a. de woningcorporaties gaan realiseren.

In Noardeast-Fryslân is behoud en versterking van leefbaarheid van belang om ondanks de krimp aantrekkelijk te blijven voor bewoners en bezoekers. De ruimtelijke kwaliteit van onze omgeving krijgt daarom hoge prioriteit. Bij het inrichten van de omgeving moeten gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde in goede balans worden gebracht. Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologische, economie, sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen en stad mee bepaalt, maar ook vervallen en beeldverstorende elementen zo veel mogelijk opruimen.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We hebben ons daar in ANNO-verband eerder al aan gecommitteerd. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van een aantrekkelijke, identiteitsbewuste en toekomstbestendige woon- en leefomgeving

Kerndoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp Wonen

Kerndoel

Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren

Speerpunten:

- match op de woningmarkt;
- vraaggerichtheid;
- bediening van doelgroepen;
- inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp Duurzaamheid

Kerndoel

In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie,

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

voedsel, producten en diensten

Speerpunten:

- voorbeeldgedrag;
- gedragsbeïnvloeding;
- verduurzaming energieproductie;
- duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp Ruimtelijke kwaliteit, RO, bouwen

Kerdoel

De fysieke leefomgeving wordt dusdanig functioneler en aantrekkelijker ingericht, dat de cultuurhistorische waarden op een hoger niveau worden beschermd en de belevingswaarden en de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving worden versterkt

Speerpunten:

- focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Onderwerp Afval

Kerdoel

Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie

Speerpunt:

- het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
501	Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren			
	De aansluiting van het woningaanbod op de kwalitatieve vraag is verbeterd met 20% op de woningmarktmonitor.	Jaarlijkse prestatieafspraken tussen gemeente(n), corporaties en Bewonersraad.		De prestatieafspraken voor 2019 zijn in december 2018 ondertekend. Resultaten daarvan zullen in de tweede rapportage duidelijker worden.
		Bij onderhandelingen met corporaties betaalbaarheid en beschikbaarheid sociale huur zekerstellen.		Er is een onderzoek uitgevoerd door Partoer i.o.v. corporaties, gemeenten en bewonersraad. Verdere acties worden uitgezet op basis van nadere analyses..
		Uniformeren afspraken gemeenten en corporaties over herstructurering.		Dit loopt op dit moment nog. Afspraken over een uniform bedrag als herstructureringsbijdrage van de woningcorporatie per woning lijkt niet te lukken. Bij de tweede tussenrapportage is er wellicht meer duidelijk.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.		Dom 1 is afgerond, Dom 2 is net opgestart. De eerste resultaten worden 2e helft 2019 bekend.
		Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO).		De focus ligt op de regionale woningbouwafspraken. Overleg tussen gemeenten onderling en met provincie over nieuwe woningbouwafspraken vanaf 2020 loopt. Overleg met provincie volgt 2e kwartaal 2019. Dan worden ook definitieve afspraken gemaakt. Regionale woningbouwafspraken, afwegingskader woningbouw en monitoring zijn onderwerp van gesprekken met provincie.
		Kavelstrategie vastleggen waarmee maatwerk mogelijk is. Financiële stimulansen mogelijk maken en toepassen.		Er wordt een nieuwe nota Grondbeleid voorbereid.
		Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams.		Dat wordt gedaan i.h.k.v. actie "thús om hús": Een persoonlijke benadering is daarvan de kern.
		Actualiseren Woonbeleid.		Er is een presentatie gepland voor de raden. Het actualisatieproces start 2e helft 2019. In december is het gereed.
		Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten.		Dit jaar wordt een themabijeenkomst gehouden met stakeholders en vanaf 2020 wordt het opgenomen in een reguliere structuur.
		Bij het beoordelen van woningbouwplannen worden duurzaamheid, ecologie, welstand en natuur als vaste afwegingselementen opgenomen in de integrale afweging.		Dit wordt onderdeel van het afwegingskader woningbouw.
	De langdurige leegstand, gedefinieerd volgens de woningmarktmonitor, neemt niet verder toe.	Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand.		Dit is onderdeel van nieuw woningbouwbeleid per 1-1-2020.
		Uitvoeren vastgestelde herstructureringsprojecten.		Conform planning
		Jaarlijkse prestatieafspraken tussen gemeente(n), corporaties en Bewonersraad.		Zie hierboven.
		Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.		Zie hierboven
	In elk van de samenstellende NEF-gemeenten (3 gebieden) wordt een pilot vernieuwende woonconcepten gerealiseerd.	Drie pilots vernieuwend woonconcept opzetten en tot uitvoering brengen		Dit komt voor uit de actualiteit rondom het concept tiny houses. Er wordt een werkgroep "krimp en kwetsbare

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
				kernen" gevormd, die een aanpak moet bedenken voor de 5 meest urgente dorpen. Het is echter allerm minst te zeggen dat dit zal leiden tot gedachten over nieuwe woonconcepten.
502	In 2030 is Noardeast Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten.			
	De gemeente Noardeast-Fryslân voorziet in 2022/23 voor 20% op duurzame wijze in haar eigen energiebehoefte.			Er zijn op 4 gemeentelijke gebouwen zonnepanelen gelegd ten bedrage van 5 ton: Doelstien, Tolhuispark, Heechfinne Ferwerd, gemeentehuis Dokkum. Er is een start gemaakt met het plaatsen van in totaal 19 laadpalen in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel.
	Energieconsumenten zijn zich bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	Opzetten en uitvoeren van een communicatieprogramma.		Going concern
		Opzetten en uitvoeren van gerichte projecten		Leerlingen van Dockinga College hebben deelgenomen aan project Scholen van duurzaamheid Voortgang verwacht bij tweede turap.
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aangezet.			Er is een start gemaakt met de aanbesteding van de aankoop van een aantal voertuigen op niet fossiele brandstof.
	De biodiversiteit wordt verbeterd, op de schaal van 10 met 1 punt, gemeten aan de hand van herhaald ecologisch onderzoek.			

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
503	De fysieke leefomgeving wordt dusdanig functioneler en aantrekkelijker ingericht, dat de cultuurhistorische waarden op een hoger niveau worden beschermd en de belevingswaarden en de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving worden versterkt.			
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnventariseerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Nieuwe structuurvisie bebouwde gebieden Noardeast-Fryslân.		Met de inventarisatie is nog geen aanvang gemaakt. Er worden eerste algemene verkenningen uitgevoerd voor het in een visie verwerken van de stedelijke opgave voor Dokkum en de relaties tussen Dokkum en het beleid voor de omgeving. Intussen loopt het omgevingsvisietraject..
		Opstellen projectenlijst ruimtelijke projecten bebouwde gebieden Noardeast-Fryslân.		Er is een uitputtende lijst opgesteld van rijpe en groene projecten.
		Opstellen bestuurlijke prioriteitenlijst ruimtelijke projecten.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen uitvoeringsprogramma ruimtelijke projecten bebouwde gebieden Noardeast-Fryslân.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
	Woningen en gebouwen zonder cultuurhistorische waarde en met een beeldverstorende invloed op de omgeving, die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op herinvulling, zijn gesloopt.	Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie.		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
		Opstellen sloopstimuleringsregeling		De uitvoering is nog niet ter hand genomen.
	Ruimtelijke kwaliteit is in alle gevallen integraal onderdeel van de belangenafweging bij de ontwikkeling van ruimtelijk beleid en bij planontwikkeling en –uitvoering.	Alle in 2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.		Aan de borging in de organisatie van dit actie moet nog worden gewerkt. Het vergt coördinatie tussen de afdelingen D&W, VTH en OW.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.			Om dit goed te meten moet eerst een nulmeting plaatsvinden. Daartoe is nog geen initiatief genomen.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
	Behoud van beschermingswaardige gebouwen en structuren.	Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern.		Onderzocht zal worden of er een koppeling mogelijk is met de landschapsbiografie, die in voorbereiding is genomen.
		Maken PvA voor opstellen dorpsbiografieën in Noardeast-Fryslân		Er is weliswaar een landschapsbiografie in voorbereiding genomen, maar een verdiepingsslag naar dorpsbiografieën is niet gemaakt.
		DOM's (uitwerken).		De voorbereiding is ter hand genomen.
		Bij ruimtelijk beleid en ruimtelijke ingediende plannen wordt in alle planontwikkeling en beoordeling van gevallen kennis over cultureel erfgoed ingeschakeld.		Is nu nog niet structureel het geval. De erfgoednota is hier mede de basis voor. Die nota is nog niet in voorbereiding.
		Bij karakteristieke panden en monumenten wordt tijdens bouwwerkzaamheden altijd tussentijds gecontroleerd.		Dit is een onderwerp van handhavingsprioritering. Aan het college zal nog worden voorgelegd of deze maatregel in de handhavingsprioriteiten moet worden meegenomen.
504	Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.			
	Verhogen van het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval, conform het nog vast te stellen grondstoffenplan.			Doel van 100 kilo restafval per inwoner per jaar is nog belangrijker dan de 65 procent. Die laatste norm wordt vrij makkelijk gehaald. Progressie kan nog worden gemaakt op het eerste doel. In het nog vast te stellen grondstoffenplan worden daarvoor gerichte maatregelen opgenomen.

Onderwerp beleidsdocumenten
Wonen
Beleidsvisie wonen
Prestatieafspraken
Duurzaamheid
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen
Structuurvisies binnen DDFK
Structuurvisie bundelingsgebied Regiostad Dokkum
Binnenstadsvisie Dokkum
Beeldkwaliteitsplannen
Afval

Onderwerp reguliere activiteiten
Wonen

Onderwerp reguliere activiteiten
Woningbouwprogrammering
Vorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
Duurzaamheid
Adviseren andere disciplines
Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over de toepassing van de Monumentenwet
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten. Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincie.
Stichting monumentenbehoud	Het instandhouden en beschermen van de monumenten als bedoeld in de monumentenwet.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	6.999	6.963	-12	6.950
Lasten	-8.396	-8.339	-85	-8.424
Saldo baten en lasten	-1.397	-1.376	-97	-1.473
Toevoegingen aan reserves	-16	-16	-28	-44
Onttrekkingen aan reserves	451	607	0	607
Geraamd resultaat	-962	-785	-125	-911

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Overige afwijkingen < € 25.000	-12	S
Totaal baten	-12	
Lasten		
Regionale milieu samenwerking		
De wettelijke overdracht naar de FUMO van de inrichting gebonden taken leiden tot een hogere FUMO bijdrage. De meerkosten worden grotendeels gedekt door het opgeven van vacatureruimte bij de personeelslasten	-153	S

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Natuur- en Milieu educatie		
Voorheen werd voor De Klyster personeel ingehuurd. inmiddels is deze persoon in dienst. Abusievelijk is het inhuurbudget blijven staan bij de gemeente Noardeast-Fryslân en is daarnaast salarisbudget geraamd. Een dubbele raming dus. Dit kan structureel worden afgeraamd (€ 23.000). Het budget voor De Klyster worden verrekend met Dantumadiel en worden om die reden overgeheveld naar de 'uitvoeringsbegroting', waar alle kosten staan die met Dantumadiel worden verrekend via de vaste verdeelsteleutel. Dit levert hier een voordeel op van € 23.000 maar tegelijk een kostenverhoging in programma Algemene dekkingsmiddels van € 23.000.	46	S
Structuur en bestemmingsplannen		
Inzet budget omgevingswet ter dekking van afschrijvingslasten van de Oanhekker (schaftwagen).	22	I
Totaal lasten	-85	
Toevoegingen aan reserves		
Reserve dekking afschrijvingen		
Storting i.v.m dekking aanschaf Oanhekker	-28	I
Totaal toevoegingen aan reserves	-28	
Onttrekkingen aan reserves		
Geen onttrekkingen.		
Totaal Onttrekkingen	0	
Totaal saldo wijzigingen	-125	

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Portefeuillehouder(s) :
Programmaregisseur : J. Talma
Programmamanager : G. van Oudenaarden

Inleiding

Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte, veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden binnenkort vastgelegd in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

Uitvoering van de maatregelen uit het GRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd.

Verder moet de kwaliteit van de openbare ruimte doelmatig worden beheerd. Vooral nu het beheersniveau van de kapitaalgoederen is vastgelegd, moet het planmatig beheer worden afgestemd met het financiële kader. Daarnaast speelt de ontwikkeling mee dat bewoners en bedrijven meer verantwoordelijk worden voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Binnen dit programma liggen er mogelijkheden om het beheer van de openbare ruimte op onderdelen over te dragen aan onze inwoners (burgerparticipatie). In dat geval neemt de gemeente een andere rol aan: van presteren en regisseren naar stimuleren of zelfs faciliteren. Dit moet de komende jaren verder worden uitgewerkt, ook met betrekking tot de financiële consequenties op lange termijn.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. In dit programma worden stappen gezet om over diverse duurzaamheidsthema's afspraken met betrokkenen en belanghebbenden te maken. Daarnaast is de gemeente als opdrachtgever ook nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen mee te nemen in de aanbesteding en uitvoering.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp Verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:

Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte, veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp Het beter functioneren van rioolsystemen

Kerdoel

Het beter functioneren van rioolsystemen

Speerpunten:

- de rioolsystemen beschikken over voldoende afvoer- en bergingscapaciteit;

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Onderwerp Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Kerndoel

Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- voor het beheer van kapitaalgoederen zijn separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Onderwerp Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte

Kerndoel

Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- in Noardeast-Fryslân is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzaam landschap.

Onderwerp Verkeer/mobiliteit

Kerndoel

Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid;
- verminderen van reistijd;
- comfort verbeteren;
- ketenmobiliteit;
- elektrisch rijden.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
601	Het beter functioneren van rioolsystemen			
	De rioolstelsels kunnen de maatgevende neerslaggebeurtenis Bui08* verwerken. (n.a.v. Stresstest). * Bui-nummer 08 is een bui die één keer per twee jaar optreedt, met een volume van 20 mm in één uur. De riolering voldoet als het rioolstelsel deze bui zonder problemen (lees: zonder water op straat) verwerkt.	De berging in rioolstelsels wordt geoptimaliseerd.		Bij uitvoering van onderhoud aan riolering is waar nodig de berging geoptimaliseerd.
		De openbare ruimte wordt zo ontworpen, dat overtollig water bovengronds kan worden afgevoerd.		Dit wordt meegenomen in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).
		Daar waar doelmatig, wordt schoon hemelwater afgekoppeld van het vuilwaterrioolstelsel.		• Dit wordt meegenomen in het nieuwe GRP. • Dit aspect wordt meegenomen bij het ontwerp van de openbare ruimte in projecten.
		Basisrioleringsplannen worden hydraulisch doorgerekend met bui08 en getoetst aan bui10 (= een bui die één keer per tien jaar optreedt, met een volume van 35,7 mm in 45 minuten).		

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
		Toepassen van real time controle in rioolgemaal.		Er wordt momenteel gewerkt aan de voorbereidingen ten aanzien van het GRP, waardoor het meet- en regelsysteem later wordt opgepakt.
		Het vervangen van het huidige telemetriesysteem (op afstand melden en oplossen van storingen).		Het vervangen van het huidige telemetriesysteem (dus het op afstand melden en oplossen van storingen) loopt.
602	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte			
	De kapitaalgoederen beheren volgens afgesproken kwaliteitsniveau.	Periodiek laten wij een extern bureau onze buitenruimte schouwen. Dit is een objectieve beoordeling aan de hand van landelijke normen en betreft voornamelijk de verzorging staat van het dagelijks onderhoud.		
	Het op orde brengen van het kapitaalgoederenbeheer. Zoals reeds genoemd is het kapitaalgoederenbeheer vastgesteld op basis van een QuickScan. Zowel de jaarlijkse kosten als het meerjarenperspectief is hier op gebaseerd. De nadere uitwerking van het planmatig beheer van de kapitaalgoederen moet worden getoetst aan dit financiële kader en waar nodig moet bijstelling plaats vinden.	Inspecteren van areaal en kwaliteit van alle kapitaalgoederen.		Ten aanzien van wegen is de inspectie vorig jaar uitgevoerd en één maal in de twee jaar is voldoende. Derhalve wordt het dit jaar niet uitgevoerd. Wat betreft de overige kapitaalgoederen komt de kwaliteit steeds beter in beeld door het uitvoeren van diverse inspecties. In dit voorjaar heeft inspectie van de sportvelden plaatsgevonden.
		Actualiseren van beheerssystemen.		Het actualiseren van beheerssystemen is in technische afronding.
		Actualiseren van beheer en vervangingsplannen.		Dit wordt uitgevoerd in 2020.
	Het opstellen van één gemeentelijke basis- en beheerkaart.	Het aanbrengen van een koppeling tussen de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) kaart en het beheerssysteem groen en wegen.		Dit is in de afrondende fase.
	Een leefomgeving met minder zwerfafval en onkruid in openbaar gebied.	Stimulering en facilitering van initiatieven met betrekking tot zwerfafval binnen de dorpen door middel van beschikbaar stellen van materiaal en beloning van de geleverde inspanningen.		De jaarlijkse Opschoondag en himmeldagen zijn georganiseerd. Daarnaast zijn structureel Zappers (Zwerfafvalpakkers) actief.
		Onderzoek naar efficiëntere vorm van onkruidbestrijding (pilot).		Er is gestart met de pilot onkruidbestrijding.

Nr	Smartdoelen	Activiteiten	Voortgang 1 ^{ste} rapportage	Toelichting 1 ^{ste} rapportage
603	Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte			
	Er worden samen met betrokkenen en belanghebbenden afspraken gemaakt op thema's als landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.			Naar aanleiding van de programmamarkt is inbreng van betrokkenen en belanghebbenden geïnventariseerd. Dit wordt waar mogelijk verwerkt in nieuw beleid (hierover worden waar nodig afspraken gemaakt met betrokkenen en belanghebbenden).
604	Verkeer/mobiliteit			
	De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 minder verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden zijn.	Uitvoeren programma permanente verkeerseducatie, met jaarlijks een activiteitenplan		
		Bij elke zich voordoende herinrichting voorop stellen van verkeersveiligheidsdoelen		
	Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fietsparkeren.	Uitvoering Gemeentelijk Verkeersvervoersplan (ook bij de andere smartdoelen)		
	Zodanig faciliteren van oplaadvoorzieningen voor elektrische voertuigen, zodat gelijke tred wordt gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen.	Faciliteren bestaande marktinitiatieven oplaadvoorzieningen		Er zijn al diverse oplaadvoorzieningen gerealiseerd.
	Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.	Doorontwikkeling mobiliteitscentrale en facilitering daarvan		Basisvervoer is op orde met de Jobinder; er vindt nu doorontwikkeling plaats naar efficiëntere en slimmere vervoersoplossingen.
	Samen met verenigingen voor dorpsbelangen en inwoners:			
	Aanpak knelpunten onderliggend wegennet Centrale As.			Goede afronding van alle afgesproken punten van de overeenkomst Centrale As in een afrondingsovereenkomst.
	Aanpak knelpunten en onveilige wegenstructuren.	Aanpak verkeersknelpunten in reactie op klachten/melding, afhankelijk van prioritering en beschikbare budget in knelpuntenpot.		
	Aansluitend op upgradering onderhoudsniveau daadwerkelijk oppakken verbeteringen.	Aansluitend op upgradering onderhoudsniveau verbeteringen voorstellen.		Beheersmaatregelen worden vastgesteld om het verschil tussen ambitie en uitvoering kleiner te maken.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Het beter functioneren van rioolsystemen</i>

Onderwerp beleidsdocumenten
Gemeentelijke rioleringsplannen
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte</i>
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
<i>Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte</i>
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Manifest verkeersveiligheid (2015)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Leer-Werkbedrijf Noard East Fryslân	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten	6.915	6.953	51	7.004
Lasten	-19.431	-19.642	-341	-19.982
Saldo baten en lasten	-12.516	-12.688	-290	-12.978
Toevoegingen aan reserves	-1.236	-1.236	0	-1.236
Onttrekkingen aan reserves	833	833	385	1.218
Geraamd resultaat	-12.919	-13.091	95	-12.996

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Gronden en gebouwen zonder bestemming		
Er is voor € 45.000 grond verkocht aan Methardusstraat3 te Munnekezijl	45	I
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000	6	I
Totaal baten	51	
Lasten		
Wegen, straten en pleinen		
Kol: Doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden 2018 € 77.300		
Don: Doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden 2018 € 401.600	-590	I
Fer: Doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden 2018 € 111.500		
Wegen, straten en pleinen		
Diverse (herstructurerings)projecten, Fonteinlanden, omgeving MFA Anjum, Betonverharding Skiereed Ee, inrichting openbare ruimte Dockinga College Ferwert, herinrichting Oostkant Dokkum, investering reconstructie wegen voormalig Kollumerland c.a. en renovatie Ooster- en Westerdiepsswal te Kollum waren in 2018 nog niet afgerond. De geraamde afschrijvingslasten in 2019 vallen daarmee eenmalig vrij.	240	I

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Bruggen, tunnels en spoorwegovergangen		
Vervanging van een vaste brug een sluis en de afstandbesturings- componenten van de bruggen in voormalig Dongeradeel en de vervanging van beweegbare bruggen in voormalig Ferwerderadiel zijn niet uitgevoerd in 2018, hierdoor vallen de kapitaallasten eenmalig vrij in 2019	31	I
Riolering		
Doordat een aantal investeringen uit 2018 niet zijn uitgevoerd ontstaat er een voordeel op de kapitaallasten in 2019.	64	I
Riolering		
Het voordeel op de kapitaallasten door het doorschuiven van investeringen in 2018 wordt gestort in de vervangingsinvestering riolering.	-64	I
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000	-4	I
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000	-18	S
Totaal lasten	-341	
Toevoegingen aan reserves		
Geen toevoegingen.		
Totaal toevoegingen aan reserves	0	
Onttrekkingen aan reserves		
Restant voorziening wegen 2018 van de voormalige gemeente Dongeradeel. Deze komt ten gunste van de exploitatie.	391	I
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-6	I
Totaal Onttrekkingen	385	
Totaal saldo wijzigingen	95	

Algemeene dekkingsmiddels

Waar gaat 'Algemeene dekkingsmiddels over?

Algemeene dekkingsmiddels

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

Lokale heffingen

Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.

Algemene uitkeringen

Gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie uitkering sociaal domein.

Dividend

Hier wordt de opbrengst (dividend) uit de deelnemingen in Eneco en de BNG verantwoord.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder de overige algemene dekkingsmiddelen is het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten) verantwoord.

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Noardeast-Fryslân	Nederland
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2018	670	649
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2018	744	721

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. Gewogen gemiddelde voormalige DFK gemeenten	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten. Gewogen gemiddelde voormalige DFK gemeenten	COELO

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente is aandeelhouder voor 54,85%
Exploitatiemaatschappij Havencomplex Lauwersoog BV	De gemeente is aandeelhouder voor 45%
NV Eneco Beheer	De gemeente is aandeelhouder in de vorm van dividend in natura.
NV Stedin Groep	De gemeente is aandeelhouder.
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente is aandeelhouder.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	De gemeente is aandeelhouder.
Stichting Dataland met een BV	De gemeente heeft certificaten, dit is te vergelijken met aandelen.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Lokale heffingen	11.596	11.596	0	11.596
Algemene uitkering	86.759	86.759	0	86.759
Dividend	781	781	162	943
Overige algemene dekkingsmiddelen	3.043	3.043	-370	2.673
Saldo Baten	102.179	102.179	-208	101.971
Lasten				
Lokale heffingen	-268	-268	0	-268
Algemene uitkering	-301	-301	0	-301
Dividend	-35	-35	0	-35
Overige algemene dekkingsmiddelen	-3.318	-3.318	367	-2.950
Saldo Lasten	-3.922	-3.922	367	3.555
Totalen voor mutaties reserves	98.256	98.256	160	98.416
Toevoegingen aan reserves	-7.048	-7.048	0	-7.048
Onttrekkingen aan reserves	1.520	1.520	0	1.520
Geraamd resultaat	92.729	92.729	160	92.889

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Baten		
Dividend		
Hoger dividend Eneco NV. De gemeente Noardeast-Fryslân bezit 26.870 aandelen.	33	I
Dividend		
Hoger dividend Stedin NV, 50% resultaat, 9,18 per aandeel, de gemeente Noardeast-Fryslân bezit 26.870 aandelen.	95	I
Dividend		
BNG Bank keert 50% van de winst in plaats van 37,5% aan dividend uit. Na aftrek van de uitkering van dividend aan verschaffers van hybride kapitaal is een bedrag van EUR 318 miljoen (2017: EUR 375 miljoen) beschikbaar voor aandeelhouders. Het voorstel om 50% van dit bedrag uit te keren komt neer op een dividendbedrag EUR 2,85 per aandeel.	34	I
Treasury		
Lagere doorbelasting aan fcl. 6.702.000 Riolering i.v.m. eenmalige vrijval rente door vanuit 2018 doorgeschoven vervangingsinvesteringen.	-29	I
Werken voor derden Dantumadiel		
De totale bijdrage in de uitvoeringsbegroting van de samenwerking tussen Noardeast-Fryslân en Dantumadiel gaat voor Dantumadiel omlaag. Oorzaak hiervan zit voornamelijk in een correctie op de huurkosten van het gemeentekantoor in Damwoude € 642.000, daarnaast is er een verhoging van de bijdrage in de kosten van in totaal € 291.000.	-351	S
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000.	-4	S
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000.	14	I
Totaal baten	-208	
Lasten		
Treasury		
Voordeel lagere rente voor het aantrekken van lang geld	138	I
Stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen		
Veel vervangingsinvesteringen in het gemeentehuis en in overige zaken schuiven door vanuit 2018 naar 2019, waardoor eenmalige vrijval van afschrijving ontstaat.	159	I
Stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen		
In de begroting staan enkele structurele stelposten vanaf 2019. Het gaat om de volgende posten: stelpost ICT. Veel ICT-vervangingsinvesteringen uit 2018 schuiven door. Dat betekent eenmalige vrijval van rente en afschrijving.	99	I
Personeel		
Bij het opstellen van de primaire begroting 2019 is geen rekening gehouden met de stijging van premies. Onder andere de pensioenpremies zijn gestegen, dit levert een nadeel op van € 736.000, Dantumadiel draagt hier naar rato 26,55% aan bij (zie batenkant).	-736	S
Personeel		
Uitbreiding uren bestuurssecretariaat Dantumadiel en diverse uitbreidingen 'sleutelfuncties' Dantumadiel. Deze kosten komen volledig ten laste van Dantumadiel.	-59	S
Personeel		
De kosten van de secretaris (0,5fte) komen direct ten laste van de post 'Burgemeester en wethouders', abusievelijk waren deze kosten geraamd in de uitvoeringsbegroting. Dantumadiel deelt hier naar rato 26,55% mee in het voordeel.	73	S

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Personeel		
Overbrenging Griffy vanuit de uitvoeringsbegroting direct onder de raad.	241	S
Personeel		
Inzet vacatureruimte ter dekking van overdracht inrichtinggebonden taken aan FUMO, dit wordt onttrokken uit de uitvoeringsbegroting. Dantumadiel deelt hier naar rato 26,55% mee in het voordeel.	190	S
Personeel		
In 2019 ontvangen diverse oud medewerkers een WW-uitkering. De gemeente Noardeast-Fryslân is hiervoor risicodrager. Dantumadiel draagt hier naar rato 26,55% aan bij.	-55	S
ICT		
Hogere bijdrage aan het SSC Leeuwarden op basis van een nieuw vastgesteld verrekenmodel. Dantumadiel draagt hier naar rato 26,55% aan bij.	-189	S
Tractie		
Hogere brandstofprijzen en hoger verbruik van de bestelauto's leidt tot een bijstelling van het brandstofbudget. Dantumadiel draagt hier naar rato 26,55% aan bij.	-35	S
Huisvesting Dokkum		
De afschrijvingslast op het gemeentekantoor Dokkum is bij het opstellen van de begroting 2019 abusievelijk niet begroot.	-32	S
Huisvesting Damwoude		
Er zijn diverse zaken vanuit Dantumadiel ingebracht in de samenwerking, het gaat hierbij om Bedrijfsafval, schoonmaakkosten en budget voor duurzame roerende zaken. Deze kosten komen volledig ten laste van Dantumadiel.	-30	S
Huisvesting Damwoude		
De geraamde huurkosten voor het gemeentekantoor in Damwoude waren structureel te hoog geraamd. Per saldo levert het echter geen voordeel op want de bijdrage Dantumadiel gaat met hetzelfde bedrag naar beneden.	642	S
Facilitair bedrijf		
Stijging in de portokosten door het enerzijds versturen van meer brieven en anderzijds stijging van de tarieven in de postsector. Dantumadiel draagt hier naar rato 26,55% aan bij.	-25	S
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000	-30	S
Overige afwijkingen kleiner dan € 25.000	16	I
Totaal lasten	367	
Totaal saldo wijzigingen	160	

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Overhead	807	828	0	828
Lasten				
Overhead	-18.351	-18.334	0	-18.334
Saldo baten en lasten	-17.544	-17.506	0	-17.506

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Geen afwijkingen.		
Totaal saldo wijzigingen	0	

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Noardeast-Fryslân geldt dat niet voldaan is aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Voor veel activiteiten geldt dat ofwel sprake is van het aanbieden van een collectief goed (geen deelname economische verkeer) of sprake is van structureel verlieslatende activiteiten.

Voor zover en voor zolang geen sprake is van een aangifteplicht behoeft de gemeente voor deze activiteiten geen fiscale administratie in te richten. Zo hoeven geen jaarlijkse fiscale balans en aangifte te worden opgesteld, geen vermogensetikettering plaats te vinden (toerekenen van balansposten aan de fiscale administratie) en geen openingsbalans naar de waarde in het economische verkeer te worden opgesteld.

Behoudens het grondbedrijf oefent de gemeente op dit moment geen activiteiten uit die leiden tot een verwachte belastingplicht. De opbrengsten van deze activiteiten worden opgenomen in de aangifte VPB. Tevens dient het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen te worden gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt.

Tarief VPB

De tarieven voor de vennootschapsbelasting in 2015, 2016, 2017 en 2018 zijn:

Voor het deel van het belastbare bedrag	Tarief
tot en met € 200.000	20,0%
boven € 200.000	25,0%

Ontwikkelingen VPB:

Het nieuwe kabinet draait in het regeerakkoord deze schijfverlenging terug, zodat ook na 2017 de schijfgrens € 200.000 bedraagt. In plaats daarvan worden de tarieven van 20% en 25% in de vennootschapsbelasting stapsgewijs verlaagd naar 16% en 21%. Die tariefsverlaging zal moeten starten vanaf 2019. In schema betekent het voorstel van het nieuwe kabinet het volgende:

Voorstel tarief vennootschapsbelasting:

Voor het deel van het belastbare bedrag	2019	2020	2021
tot en met € 200.000	19%	17,5%	16%
boven € 200.000	24%	22,5%	21%

Let wel, de stapsgewijze tariefsverlaging naar uiteindelijk 16% en 21% in 2021 is aangekondigd in het regeerakkoord, maar moet nog worden opgenomen in een wetsvoorstel waarmee vervolgens de Tweede en Eerste Kamer moeten instemmen.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Heffing VPB	0	0	0	0
Lasten				
Heffing VPB	-4	-4	0	-4
Saldo baten en lasten	-4	-4	0	-4

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Geen afwijkingen.		
Totaal saldo wijzigingen	0	

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2019

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
Onvoorzien	0	0	0	0
Lasten				
Onvoorzien	-94	-94	10	-84
Saldo baten en lasten	-94	-94	10	-84

Toelichting op de wijzigingen

Bedragen x € 1.000	Afwijkingen 1 ^e rapportage	Incidenteel (I) Structureel (S)
Onvoorzien		
Extra kosten Reconstructie Ooster-en Westerdiepswal Kollum tbv winkelpand voorstraat 96, deze kosten worden verantwoord in programma 4, Werk, Bedriuw en Rekreaasje.	10	I
Totaal Lasten	10	
Totaal saldo wijzigingen	10	

Totaaloverzicht financieel effect 1e rapportage 2019

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Baten				
1: Ynwenner en Bestjoer	742	742	0	742
2: Mienskip	118	118	0	118
3: Soarch en Wolwêzen	18.224	18.224	-1.244	16.980
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	631	631	25	656
5: Wenjen en Omjouwing	6.999	6.963	-12	6.950
6: Iepenbiere Romte	6.915	6.953	51	7.004
Algemiene dekkingsmiddels	102.178	102.178	-208	101.970
Overhead	807	828	0	828
Heffing VPB	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0
Totaal baten	136.614	136.637	-1.388	135.249
Lasten				
1: Ynwenner en Bestjoer	-8.169	-8.187	819	-7.368
2: Mienskip	-8.271	-8.243	-42	-8.285
3: Soarch en Wolwêzen	-64.086	-63.976	-6.808	-70.784
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-1.708	-2.370	55	-2.316
5: Wenjen en Omjouwing	-8.396	-8.339	-85	-8.424
6: Iepenbiere Romte	-19.431	-19.642	-341	-19.982
Algemiene dekkingsmiddels	-3.922	-3.922	367	-3.554
Overhead	-18.351	-18.334	0	-18.334
Heffing VPB	-4	-4	0	-4
Onvoorzien	-94	-94	10	-84
Totaal lasten	-132.432	-133.110	-6.024	-139.134

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Primitieve begroting 2019	Begroting na wijziging	Wijziging 1 ^e rapportage	Begroting na 1 ^e rapportage
Saldo van baten en lasten per programma				
1: Ynwenner en Bestjoer	-7.427	-7.445	819	-6.626
2: Mienskip	-8.153	-8.124	-42	-8.167
3: Soarch en Wolwêzen	-45.862	-45.752	-8.052	-53.804
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-1.078	-1.740	80	-1.660
5: Wenjen en Omjouwing	-1.397	-1.376	-97	-1.473
6: Iepenbiere Romte	-12.516	-12.688	-290	-12.978
Algemiene dekkingsmiddels	98.256	98.256	160	98.416
Overhead	-17.544	-17.506	0	-17.506
Heffing VPB	-4	-4	0	-4
Onvoorzien	-94	-94	10	-84
Totaal saldo van baten en lasten	4.182	3.527	-7.412	-3.885
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves				
Toevoegingen aan reserves	-8.356	-8.356	-28	-8.384
Onttrekkingen aan reserves	5.053	5.857	460	6.317
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-3.303	-2.500	432	-2.068
Geraamde resultaat	879	1.028	-6.980	-5.952

Effecten voor de meerjarenraming 2020-2022

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022
Saldo van baten en lasten per programma			
1: Ynwenner en Bestjoer	-283	-283	-283
2: Mienskip	8	8	8
3: Soarch en Wolwêzen	-7.900	-7.900	-7.900
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	0	0	0
5: Wenjen en Omjouwing	-122	-122	-122
6: Iepenbiere Romte	-55	-57	-53
Algemene dekkingsmiddels			
Lokale heffingen	0	0	0
Algemene uitkering	0	0	0
Dividend	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	-374	-348	-348
Overhead	0	0	0
Heffing VPB	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0
Totaal effect meerjarenraming	-8.726	-8.702	-8.699
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves			
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	3	3	3
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3	3	3
Geraamde resultaat	-8.723	-8.700	-8.696

Gevolgen voor de algemene reserve

Omschrijving (bedragen x €1.000)	2019
Onttrekkingen aan de algemene reserve:	
Instellen onderzoekscommissie 'Kabel Noord'	-25
Saldo 1 ^e tussentijdse rapportage 2019	-6.980
Per saldo beslag op de algemene reserve (+ = voordeel // - = nadeel)	-7.005